సౌభద్రుని ప్రణయ యాత్ర

నాయని సుబ్బారావు

సర్వోదయ ప్రచురణలు

నరసరావుపేట

ఒకరూపాయి ఎనిమిది అణాలు

రెండవ ముద్రణము
ప్రతులు 1000
1950

వత్సలకు

స్వీకరింపుము ప్రణయదేవీ కరాంచ
లముల జారిన తులసీదళమ్ము లివియు
నా హృదయరాగసుధయందు నాని చెడని
దివ్యసౌరభ్యముల్ ప్రసాదించు కొనియె

ప్రణయసంఘర్షణమ్మున రాజి యంత
రమున మండిన భావానలమున పొంగు
నాదు కన్నీటిచుక్కలు నూ, దినాంత
సాంధ్యరాగమ్ములకు జీవశక్తి పంచు

సుప్రసన్నవు కమ్ము ప్రేమప్రభావ
మదియు భావవిపంచికాస్యము నదించు
నమృత నిష్యందిమధుర గీతములలోన
నీకు వినిపించెదను కమనీయమూర్తి!

ఎప్పుడో

మినుకు మినుకని మిన్నున మెఱయుచుక్క
కాలరాక్షసుఁ డడ్డమ్ము గట్టినట్టి
కాఱుమబ్బుల తెర బాసి కదలి వచ్చి
హృదయముం జొచ్చియట ప్రకాశించు టెపుడో!

చూడ ముచ్చటయై మనస్సున బ్రియమ్ము
వెల్లిగొలిపెడు చిన్నారి మల్లెపూవు
మండుటెండకు గందిపోకుండ నాదు
చేతిలోనికి వచ్చి వాసించు టెపుడో!

నెమ్మనము తాపమడగించు కమ్మతావు
లలముకొనుటలో తనరాక తెలియుచుండ
నుత్తరపుగాలి చలిబాధ కోర్చి మించి
మలయపవనమ్ము నామీద మలయు టెపుడో!

సౌభద్రుని

ప్రకృతి కాంతాధరరసమ్ము వడియగట్టి
పోతపోసిన ట్లొప్పు నొప్పుల గులాబి
క్రూరకంటకహతి సొంపు గోలుపోక
కన్నులకు విందొనర్చెడు కాలమెపుడొ!

గానమున పేరు వడసిన కన్నెపికము
క్రమ్ము కాకుల కన్నుల దుమ్ము జల్లి
యిమ్మయిన నాదచిత్తచూతమ్ము జేరి
ప్రణయ మకరందరస ముట్ట పాడు టెపుడొ!

తెరచాటు

తెరచాటు బొమ్మవై త
త్తఱమున ననుజూచితక్కి తా వెడుతఱి ప్రే
మరసమ్ము చింద పఱపిన
చిరునవ్వు మదీయహృదయసీమఁ గరంచెన్

సతతము నాదునేత్రసిత
సారసయుగ్మము విశ్వమోహనా
ద్భుతభవదీయరూపమధు
పూరితమై యలరారుదాక నే
నతివ మదీయచిత్తఫల
కాంతరమందున నచ్చుగ్రుద్ది న
ట్లతికిన నీదునవ్వు మొగ
మారయుచున్ విరహమ్ము నాగెడన్

- సౌభద్రుషి

ప్రణయ మన్యోన్యహృదయసంభవము గాగ
సిగ్గుచీరముసుం గేల చిన్నదాన !
సగము వాలిన ఱెప్పలతగులు బాపి
చిన్నిచూపులు నాయందు జేర్పరాదె !

గోడ చా టయ్యె చెలి నీవు పాడుపాట
వలపుమొలకకు నమృతంపుజెలమ యయ్యె
తలిరుటాకులచాటున దాగ నేమి
పికకుహూశ్రుతి వీనులవిందు గాదొ !

మును ద్రోచుక౯ నునుసిగ్గువాక ప్రణయం
పు౯ వెల్లువ౯ లీనమై
నను విప్పారని కన్నుదమ్ములపస౯
రాణించుమో మెత్తి చ
క్కని రాగమ్మున నీవు పాడగను త్వ
ద్గాంధర్వమాధుర్యసం
జనితానందరసాబ్ధిమగ్నహృదయా
జ్ఞాతుండనై యుందునే !

కనుల కందకయే నీవు కాంత ! లోన
మాటిమాటికి నటు నిటు మసలునపుడు
కరముల వెలుంగు బంగరుగాజు లొరసి
ఘల్లుమని మ్రోయ నాగుండె జల్లుమనును !

వత్సలవలపు

చెప్పె నత్తమ్మచేతిలో చేయి వైచి
నీకుమారున కిచ్చెద నాకుమార్తె
ననుచు మును నాన్న; నేఁడు పేరాసఁ దగిలి
తోసిరాజనఁ జేసిన బాస లన్ని

ఆస యను కత్తికోత సత్యాంకురంబు
ముక్కలై పేరు లేకపోవుటకు నేమి
కాంచఁ డేమొ మామః సులఁ గట్టివైచు
ప్రణయబంధమ్ము నఱుఁపట్లు పడుట యకట !

పాలబుగ్గలచిన్నారి ప్రాయమందు
నంతికోద్యానవాటి నవ్యక్తమధుర
మైన యనురాగ మూర నన్యోన్యకంఠ
సీమఁ గీలించితిమి సుమదామములను

హృదయమున నఱలేని కూరిమి సెలంగ
ప్రియుఁ డొసఁగిన వలపుల విరిసరమ్ము
చిత్త పేటిక దాఁచితే కొత్తవుండ
రాగరసమున దడిపెద బ్రతిదినమ్ము

ఆ ప్రణయదివ్యకుసుమమాల్యంబు నేఁడు
నాదుజనకు తృష్ణాపరిభంజనుఁడు పఱపు
వేఁడిగాడ్పులవలపుచు వీడి వాడి
మాఁడిపోవలెనంట తన్మహిమ యేమొ

తండ్రు లందఱు మాయజూదమున నోడి
కాలవశమున నడవులపాలు గాఁగ
బ్రదుకుతెరు వేకుపడని దౌర్భాగ్యుఁ డనుచు
మేనయల్లునిపైఁ గూర్మి మాసఁదగునె

ప్రాజ్యసామ్రాజ్యలక్ష్మిఁ జేపట్టువాఁడు
లక్ష్మణకుమారుఁ డను నుబలాటమునకు
పిన్ననాఁటనుండియుఁ బెంపుఁగన్న యనుఁగు
తోడఁబుట్టువందలి ప్రేమ మీఁడు రాదో !

సంపదలవార్ధి నన్నుఁ దేలింపనెంచు
నాశయమ్మున సాగు తృష్ణాఖ్యవల్లి
పావనప్రణయైకజీవనముఁ గోరు
నాదుకుత్తుక కురిత్రాడు గాదె తలఁప

ఏమి శాశ్వత మీభూమి ప్రేమ యొకఁడు
దక్క తెలిసియు గగనసౌధములఁ గట్ట
వలెనె కావడికుండలు కలిమిలేము
లనెడు వాక్యమ్ముఁ బాటింపఁ డయ్యె నయ్య

భోగభాగ్యమ్ములకు రాజ్యమునకు నగునె
వలపు మేనత్తకొడుకుపై నిలుపు టరయ
ప్రేమసౌరభమును బంచిపెట్టు దివ్య
కుసుమ మని తలఁ దాలుపఁగోరి కాక

ప్రత్యూషస్సునఁ గలకలారవము లెసఁగ
జలజబాంధవు నిదుర మేల్కొలుపుఁ బులుఁగు
లేమి గోరి కావించు నాయిష్టకార్య
మంతరంగాంచితప్రణయమునఁ గాక

ఎచటనుండియొ యామని నేగుదెంచి
మావిచిగురులతోఁ బాటు భావకిసల
ములును రాగిల్ల గీతమ్ము లొలుకఁ బికము
కోర్కె యే ముండి ? ప్రకృతిపై కూర్మి కాక

భీషణాకృతి పిడుగులు విసరుచున్న
చెవులు చిల్లులు వోవ గర్జించుచున్న
కాలమేఘమ్ము నంటియే ప్రాకుచుండు
వలపుబలిమిని కాదొకో కలికిమించు

ప్రణయరథమున కేకచక్రమగు మెఱపు
నైజ మిటు లుండ నమృతనిష్యంది యైన
చందమామను మక్కువ జాలువాఱి
రోహిణీతార కోరి చేరుటకు నేమి ?

చందురునకుఁ గళంకమ్ము సాకుఁ జెప్పి
నల్లమబ్బులయాచ్ఛాదనమ్ముఁ జెప్పి
ప్రవిమలానురాగమునకు స్వస్తిజెప్ప
చుక్క కేమొక్క మోహంపుఁజొక్క గాక

బాల సుకుమార నిఱుపేదవకాని జెట్టి
వట్టి యడవులఁ గష్టాలు పడుటఁ జూచి
కన్నకడు పెట్లు సహియింపఁగలదు దుఃఖ
వేదన యటంచుఁ దలఁచు శే వెఱ్ఱితనము

సౌకుమార్యంపుఁబ్రో వైన జాజితీవ
కఠినవృక్షమ్ము బిగియారఁ గౌఁగిలించి
ప్రాకిపోవుచుఁ దనదు సంబరముఁ దెలుపు
పువ్వునవ్వుల ననుదినమ్మును వెడల్చి

అంటినం గందు తీఁగెల నవనిజముల
కంటఁగట్టెడు పని సేయునపుడుగూడ
ప్రకృతికనుల నానందబాష్పములె గాని
వేడికన్నీరు విడుచు టేనాఁడు గనము

అమ్మయును నాన్న యరచేతులందుఁ దాల్చి
వెన్నముద్దవిధాన నన్ బెంచిరంట
ప్రేమబలమున నివ్వాళి వెన్నముద్ద
కష్టముల వహ్నిఁ గ్రాగుట కిష్టపడియె

వహ్నిఁ గ్రాగక కమ్మని వాసనలకు
పుట్టినిల్లగు నేయి కాఁబోదు వెన్న
ఆపదల పేరు విన్న భయమ్ము సెందు
వనితలపతివ్రతాత్వమ్ము వాసిఁ గనునె

జీవనము బిచ్చమున, నివసించునిల్లు
వల్లకాడింక వేషలావణ్యరేఖ
లరయరా దట్టిశివున కర్ధాంగియైన
గౌరి ప్రేమాబ్ధి యెంత గంభీరమొక్కొ

అడవులం బడి యిడుమలు గుడువవలసె
ప్రాఁతప్రేలిక నైపథ్యరచన కయ్యె
కాంతుఁ డెడఁబాయఁగనె దమయంతి నేఁడు
నిఖిలజగతిఁ జిరస్మరణీయ గాదె

సత్యవంతుఁ డేడాదికిఁ జచ్చునన్న
బెదర కతనినె మదిఁ గోరి పెండ్లియాడి
ప్రియుఁడు చావనీ చావదు ప్రేమ యనుచు
విశ్వమునఁ జాటిపోయె సావిత్రి యొకతె

ఆకస మ్మొక్క స్వర్గమ్ము నరయ నేర్చు
నరకమున సంతసంపుబండి నడుప నేర్చు
లోక మంతయుఁ దానయై ప్రాక నేర్చు
నిజము ప్రేమకంటెను వాంఛనీయ మెద్ది

చంద్రసూర్యులు తారకాసముదయమ్ము
పుడమియును నాకమును తక్కు భువనములును
ప్రేమసూత్రమ్మునం గ్రుచ్చి విశ్వకర్త
గళమునం దాల్చు ముత్యాలుగావె తలఁప

బావయును నేనుజతగూడి వనవిహార
రచనఁ బొద్దులు పుచ్చుచు ప్రకృతిసుకవి
పాదములు పట్టి నేర్చిన ప్రణయగీత
మాలికల నల్లవేయక మనుట యెట్లు ?

హృదయపుస్తకమం దదికింపఁబడిన
ప్రేమగీతాలపుటఁ జింపివేయు టెట్లు ?
చినుకు వెంబడి పైకెగఁజిమ్ము రక్త
మునఁ గలిసి ప్రాణము ల్లేచిపోవకుండ

చిత్రఫలకమ్మునందు నచ్చొత్తినట్టు
లంటియున్న బావయ్య నెయ్యంపుచూపు
చెఱపి ముక్కు మొగమ్ము గుర్తెఱుఁగరాని
వానిఁ జిత్రింపఁ జేతులు వచ్చు నెట్లు ?

పూలదండ కంఠములకు పొందుఁ గూర్చ
ప్రేమపాశ ముల్లమ్ములఁ బెనచినట్టి
కరములు కరమ్ములం జేర్చి కలికి వాలుఁ
జూపుల సివాళు లొసఁగితి సుందరునకు

వరున కుపహారముగ నిష్ట పలవుజుంపు
పరుని వదనమ్ముపై నెట్లు ప్రాకఁగలను
అతులచింతాభరమ్మునఁ జితుకఁగనుల
నెఱ్ఱనెత్తుటిబాష్పమ్ము లెగయుచుండ

ప్రణయాహ్వానము

తేట నీరున్న కొలఁకున నీటు దేరి
సారసము సౌరభము వెదఁజల్లుకరణి
ప్రేమరసపూరితమ్మైన నామనమున
నీవలపుఁ గమ్మతావులు నింపరావె!

తీగెయందుఁ గులుకు తెలిమల్లెపూవ! నీ
కవనిరాలిపోవు నంతయేల
నెత్తిమీఁదఁదాల్చు నీప్రియుఁడున్నాఁడు
గాలితేజి నెక్కి కదలిరమ్మ!

పైదలి! ప్రావృడంబుధరపంక్తులు నింగి జనించినంత శం
పాదరహాసదీధితులు పైకొనుచున్నవి నామనంబు ప్రే
మోదయరమ్యమై వెలయుచున్నను నీతనుకాంతి విభ్రమ
శ్రీదయివారక్రొమ్మెఱుఁగు చెన్నునతళ్కుమనంగరావుగా!

సాంధ్యరాగమ్ము పశ్చిమాశాముఖమున
పర్వె యెఱ్ఱనిత్రోవ పేర్పఁ జెఁబఱచెను
క్రమ్ముకొను చీకటులఁ బాపఁగాంతు లలర
చంద్రబింబాస్య! తన్వ్యాగ్రసరణి వచ్చె?

ముడుచుకొనియున్న హృదయంపుమొగ్గ విరియ
వలపుఁదేనియ యిదె జాలువాఱుచుండె
అమరగానమ్ము వర్షించు భ్రమరకాంత
పూవులోపల నివసింప రావదేమి?

ఆకసమ్మను పందిరి నల్లుకొనిన
నిగ్గువెన్నెలలతలెల్ల నేడు పూచె
తారకాపుష్పములు తళత్తళలఁ బూసి
హృదయముఁ గరంచుచున్న విందీవరాక్షి!

మనము చకోరదంపతులమై తెలివెన్నెల తీవెసొంపులో
చనిచని తారకాకుసుమ సౌరభవాహినిఁదోఁగికోసి తె
చ్చినవిరులన్ సరమ్ములురచించి పరస్పరరాగముద్రగా
ప్రణయిని! రెండు మేనులకుబంధమునై చెలఁగ మేగుదెంచెదే?

ఇరుగెలంకులఁ జేయూతలీయ మెఱపుఁ
గన్నియలు, చల్లగాలిమార్గమ్ముఁ జూప
ధరకు డిగవచ్చె నీకునై తిరుగులాడు
తూనిగ మనమ్ము చల్లగా, వానచినుక!

నీకుహారతియీయఁ గాంక్షించినాఁడు
స్వాంతమను సళ్లైరమ్మున వలపుఁగప్పు
రమ్ము వెలిగించి చూతు మార్గమ్మువంక
ననునిమేషమ్ము నీరాక కమృతమూ ర్తి!

ఎప్పుడేదారిఁ జనుదెంతొ యిచటికంచు
నరయుచుండుఁ గవాటమ్ములన్ని దెఱచి
వెనుకపాటుగ నచ్చినాకనులుమూసి
చెప్పుకొమ్మని చిరునవ్వు చిలుకఁగలవె

నిద్రాభంగము

పండువెన్నెల వెల్లునల్ పైకొనంగ
మింటిచుక్కలు మిలమిల మెఱయుచుండ
పండుకొని నిన్నుఁ దలపోయు చుండు నస్వ
డప్రియత్నమ్ముగా కూర్కునట్టివేళ

సుందరీ! తావకీనముఖేందుబింబ
మస్మదీయ మనో గగనాంగణమున
వలపుసుధలోని తేటలు చిలికి చిలికి
పెట్టుఁ జిరునవ్వు వెన్నెలపేరి మ్రుగ్గు

ప్రణయినీ! స్వప్నవారిధిపైని లేచు
నీ వియోగకథావీచికావిలోల
పంక్తులావలి దరియుండి వచ్చి వచ్చి
నాహృదయ తీరమున యందు నాట్యమాడు

ప్రేయసీ ! యనురాగ హాలికుని చేత
చక్కగా దున్నఁబడిన నా స్వాంతభూమి
నీ వలపువాన చినుకులు త్రావిత్రావి
అవ్యయావ్యక్తభావసస్యమ్ము లీను

మోహినీ ! నఖరోచులు మంచుకోనఁగ
ప్రేమమారుతస్పర్శఁ గంపించునాదు
చిన్ని తలఁపుఁదీగెల సరిజేసి చేసి
హృదయవీణకుఁ జైతన్య మిత్తువీవు

బాల ! నీ చెక్కుగుంటల ప్రణయరసము
సగము విరిసిన పెదవులసందు నగవు
రెండుజతగూడి డెందమ్ముగుండ నుబికి
పొరలి నా కనుఱెప్పల మూత లొత్తు

మార్పు

ప్రకృతి నిరుపమ రూపలావణ్య మధుర
మధురసాస్వాదహర్ష సామ్రాజ్యమేమొ
అనుభవ మ్మెగప్పడని చిన్నతనము నందు
కోకిలయుఁ గాకియే యనుకొంటి నేను

స్వాంతమున నంకురితములౌ నాశయముల
రాగవివశతఁ దీఁగెలు సాగిసాగి
యల్లువెట్టని ముగుద ప్రాయమ్మునందు
కోకిల కృతఘ్నురా లనుకొంటి నేమొ

మనస నెడు మానిమోక జవ్వనఁపుసిరుల
నలరు ప్రణయవసంతోదయమ్ము ముందు
వెక్కిరించుటయే పని పికముపాట
నది విశుష్యద్దళంబుతో నడఁగుదనుక

ప్రకృతి హృదయాంతరగ్రాహిపత్రపంక్తు
లలర దలఁపుఁగొమ్మలు సాగు నదనునంద
మృదుకరమ్ముల లాలించె హృదయనవర
సాలపోతమ్ముఁ బ్రణయవసంతలక్ష్మి

ఒక్కనాఁ డెచ్చటనొ దాగియున్న పికము
చిలుకరించెను తేనియ లొలుకు పాట
కలనినాదామృత మ్మాని పులకరించి
చిత్త మనుమావిగున్న కొర్నింజిగురు వెట్టె

"పరభృతమ ! త్వద్గళోదితపంచమస్వ
నాంచితావ్యక్తమాధుర్య మాను నాస
చెవులు నిక్కించి వనవాటిఁ జేరి చేరి
మఱచితిని గదె ! ఋతువుల మందలింపు

చిత్తమోహన మైన నీ చెలువ మరసి
విరహవార్ధికి వంతెన వేయు నాస
తరువు తరువునఁ గను లుంచి తిరిగి తిరిగి
మరచితిని గదె ! ఋతువుల మందలింపు

నిదురలో నాదు హృదయవీణియను మాఱు
పలుకు నీదు కుహూకలస్వనము వినుచు
నులికిపడి లేచి కన్నులు నులుముకొనుచు
నేది నా పిక మంచు నట్టిట్టుఁ జూతు

శారదతమస్వినీకాంత చంద్రసవిస్వ
నమున నుప్పొంగి తెలిసింపు నవ్వు వెల్లి
గొలుపు నీ మనోహరసృష్టివిలసనమున
సద్దు మణుఁగుట తగునె వసంతపికమ !

చిన్నతనమున వెక్కిరించిన యదృష్ట
హీనుఁ డని లోనఁ దలపోయు కెగిరివచ్చి
వ్రాలెదే ప్రేమభావకిసాలరమ్య
మైన నా డెంద మను రసాలాగ్రశాఖ”

నిద్రా సౌందర్యము

గాఢనిద్రావివశ వైనకలికిమిన్న !
వలపుఁజెలికాఁడు నీ చెంత నిలిచినాఁడు
స్వర్గసౌందర్యవర్ణనాపత్రమందు
రెండుపంక్తులు చదివి తరించు కోర్కె

నా యొనర్చిన గడుసుఁదనంపుఁ గార్య
మతివ ! నీ స్వప్నలోకమం దవతరింప
సిగ్గు చెరలాడెఁ గాబోలు చిత్తవీథి
కాక మేన గగుర్పాటు గలుగ నేల!

స్వప్నముఖమునఁ దెలియంగఁబడిన నాఁడు
ప్రేమభంగుల కుపహార మేమి గలదు
చిత్తమనెడి చిమ్మన గ్రోవి చిమ్మ రాగ
సిద్ధరససిక్తమా మోవిచిగురు గాక

తలిరుటాకులచాటునఁ [illegible] నున్న
మొగ్గ చిలికెడు [illegible]
విరిసి విరియని పెదవుల వెనుకఁ జేరి
మొలకచిఱునవ్వు దాఁగిలిమూఁత [illegible]

పరిమళోచ్ఛ్వాసని:శ్వాసపవనములను
కదలితరగవిధాన సల్లాపగాఁ జేసి
పడుచు సొగయించు నీ యు[illegible]నమ్ము
ప్రణయజలధి పై ననుచుఁ జెప్పకయె చెప్పు

ప్రణయమకరందపానమత్తనమునఁ దగిలి
వలపుఁబుప్పొడి మోమునిండ నలఁదునాదు
భావషట్పదమును పట్టుననుమకొనియు
మొగిడిన త్వదీయనేత్రాబ్జపుష్పయుగళి

తరుణి! తావకవదనసుధాకరుండు
తనదు మూలధన మ్మింత దాచి ప్రక్క
తలుపు లుంచిన ప్రేమామృతంపుఁ జెలమ
లనఁగ మొగిడిన నీ కన్ను లమరె నిపుడు

ఇంతి! నీ దివ్యనేత్రమ్ము లింత తెఱచి
మోహనప్రేమపరిమళ గేహ మైన
నీ విలోకనమాల్యవినీలకాంతి
నన్నుఁ దేల్చెదె జన్మ ధన్యత్వ మొంద

చింత

చిత్తశుక్త్యంతరమ్మున జేరవత్తె
ఖచరసౌందర్యవర్షాంబుకణమతల్లి !
విమలకాంతుల ముక్తాఫలముగ మార్చి
మత్ప్రణయహారనాయకమణిగఁ జేతు

చెలగు సంశయాంబుదములు చీలిపోవ
మెఱసెదే నాదు హృన్నభోంతరమునందు
ప్రణయరాహాస్యగీతముల్ పాడి పాడి
నిర్మలానందరసము పంచెదను పుడమి

కోమలత్వంపుఁ బస గుంబ్కు నీ మనోహ
రాంగలావణ్యవీక్షణాప్యాయనమున
నా కనుల్ చల్లవరచెదే సలిననేత్ర
చిరవియోగవ్యథాలతల్ చిదిమివైతు

మన సెఱుగరాని మూగనోమును ముగించి
కపటవైరాగ్యభావమ్ము కడకు నెట్టి
స్వాంతగిరినుండి దుమికింతె వలపుజేఱు
నాదు రాగరసాబ్ధి లీన మ్మొనర్తు

నా యనంతప్రణయజీవనస్రవంతి
కామధువు నీ మనస్తటాకమున ఇంకి
పట్ట కలుగులు మితిమీఱి పాఱ గనెను
పుణ్య మొనరించితినా లేదా పూర్వమందు

తల్లి కానుక

కమ్మతావులుచిలుకు సుమమ్ము లేరి
కట్టినసరమ్ముఁ దల్లికిఁ గానుకవెట్టి
తత్కృపాలోకనామృతధారఁ గ్రోల
నిండుభక్తిని మాతృసన్నిధికి నేగి

జననిపాదాబ్జములకు వందన మొనర్చి
కష్టపడి యేర్చికూర్చిన కమ్మపూల
మాల గైకొను మయ్యది చాలదేని
హృదయసుమమైన నీకు నర్పింతు నంటి

అమృతమయమూర్తి యైన య య్యమ్మ పలుకు
పలుకునను తేటచిఱునగ వొలుకఁ బలికె
"ప్రకృతినియమమ్ము లన్నియు, బాడువెట్టి
మూర్ఖుఁడా యొంటి వచ్చితే పూజసేయ

భూమిఁ బ్రాకెడు సన్నసంధిమ మొదలు
అఖిలలోకాధినాథుపర్యంత మరయ
నాత్మకుసుమవికాసరహస్య మైన
ప్రేమసౌరభమునఁ గడంబించుఁ బాడు

ప్రణయదివ్యరసార్ద్రితాభాగ్యహీన
శుష్కహృదయోపహారంపు సొం పగూచు
ప్రేయసీ దేహంత కల్లువెట్టలేని
కఱకుఁజేతుల సప్రిచ్ఛతే విరిసరమ్ము

హృదయసరసులఁ దొలుకాడు ప్రేమరసము
కన్నులను తీరములఁ దరంగములు నెఱప
దంపతులు భక్తి నిచ్చు పూదండ లేరి
కంఠమునఁ దాల్తుఁ గుతుకమ్ము గ్రందుకొనఁగ"

తల్లి ! మహాప్రసాదమని తత్పదపద్మయుగమ్ము బాష్పపుం
జల్లుల నోలలార్చి నిముసమ్మర మోడ్చితిఁ గన్ను లింతలో
నుల్లము నూపు నాశయపయోధరఘర్షణసంధ్యమందు వి
ద్యుల్లతికామతల్లివయి తోచితి వొక్క క్షణమ్ము కోమలీ !

ఆత్మఁ దోచిన చిత్తమోహనను నిన్ను
చెంతఁ గను నాసఁ గను విచ్చి యంతలోన
మాయమైన ని న్నెదుక నుపాయనమ్ము
సంగ్రహించిన పళ్ళెమ్ము జారవిడిచి

చుక్కలుండెడు లోకానఁ జూచినాఁడ
నరసితిని మిన్ను మన్నేక మైనచోట
కాంచితిని పయోనిధితరంగముల వెనుక
డెందమునఁ గాని నిన్ను నే నెందుఁ గాన

అమ్మ కని కాన్క దెచ్చిన యలరుదండ
పళ్లెరమ్మున పసివాళ్లు వాఁడుచుండె
ప్రణయపీయూషధారాస్రవంతి వీవు
శీకరమ్ములఁ దడుప విచ్చేయ వేమి

దివ్యానురాగసందీపితాలింగన
మ్మునఁ దనూలత లైక్యమును భజింప
విమలభక్తిరసాతివేలసంపత్సూచ
కములైన పులకాంకురములు నిగుడ
మాతృపాదజలేజమకరందమజ్జన
మ్మున శిరస్సులకుఁ బావనత గలుగ
చరణాగ్రభూమిసాష్టాంగప్రణామక్రి
యా శేషపారవశ్యమున నలరి

నాల్గుచేతులు మోడ్చు పుణ్యదినమందు
కరుణ మొలయు చల్లని కడకంటిచూపు
లందు నాట్యమ్ము సల్పు నవ్యాజమైన
అమ్మసదనుగ్రహముఁ గోరవా లతాంగి !

స్వప్న ప్రణయము

చిగురుపెదవుల రాగంపుజిగి నటించి
వెడలు తెలిపూవునవ్వులు వెల్లివిరియ
నాకుసొమ్ముల పచ్చనియందమునకు
సంతసించు వసంతవృక్షముఁగ్రింద

పూవపాన్పుఁ జిగురాకుబొంట్లు కొంద
ఆడుకొనుచుండి రానంద మాస్యజలజ
ములకుఁ దీయని తేనవై పొలుపుమీఱ;
చేరియుండెను నా ముద్దుచెల్లె లందు

తలఁపుమిన్నున మెఱసిన కలికిమించు
ప్రణయవల్లికఁ బూచిన భవ్యసుమము
హృదయమును దొంగిలించిన యింపులాడి
వెలసె వనలక్ష్మి వోలె నెచ్చెలులమధ్య

పెరటితోఁటలో వృక్షసుందరుని నంట
పెనచుకొనిన లతాతన్వి తనదుకొప్పు
నందు ముడిచిన పూగుత్తియందు వలపుఁ
జిలుకు విరి యన సతి యొప్పెఁ జెలులమధ్య

మొయిలుచాటున ననురాగముగ్ధలైన
చుక్కకన్నెల లాలించు సోముఁ డపుడు
లలనల విలాసకేళీకలాపగతుల
నెలమి నీక్షింపఁ దెర నింత తొలఁగఁద్రోసె

అనవరతము ప్రియాప్రణయాస్యబింబ
మరయ గుటకలు మ్రింగుచు దిరుగు నేను
పెరటిపంచకు వ్రేలాడ వేసినట్టి
చూపుతెర వెనక నిలుచుండి చూచుచుంటి

కన్నె గేదంగి రేకుల కన్నులైన
నిగ్గుచెక్కిళ్ళ చిఱునవ్వు నృత్యమాడ
నాటవెట్టుచు చెలుల వెన్నాడు కాంత
నా మనోరంగమున ప్రేమనాట్యమాడె

ఆటయందలి తమక మిట్లమరె ననఁగ
చెమటబిందులు మోముపై చిందులాడ
ముత్తెములసోన యన నొప్పు ముద్దరాలు
స్వాంతపేటికి మోహనప్రతిమ యయ్యె

అనిలసంచాలితమ్మైన యబ్జసరసి
తరఁగ లొక్కొక్కటిగ దరి దాఁకునట్లు
తడిక సందులనుండి కాంతావిలాస
దీధితులు వచ్చి యడఁగె నాదృక్కులందు

అంతరంగపయోరాశియందు నిశ్చ
లముగ నుండిన ప్రేమరసమునఁ ద్రుటిని
మోహఁపుందరఁగల నాట్యమున్ సృజించు
మెలఁత సురుచిరముఖచంద్రవిలసనమ్ము

ప్రణయరసార్ద్రమంజులము భావము లోచనవీథి నిండి వీ
క్షణసుమమాలలన్ పొలఁతికాయమునందులగింపఁజేసిన
న్ననిమిషుఁ జేయజన్మ చరితార్థముగా మదిలోనికోరికల్
కొనలునిగుడ్చు చుండఁగను గొంటినిజా మొకలిప్తయైచనన్

పొడము పారవశ్యమ్మున వెడలుమోద
బాష్పకణములు చూపులఁ బ్రతిఘటింప
నందు చిలవలు పలవలై మందయాన
సొబగు శబలితకాంతుల చూరలిచ్చె

అచట పెల్లైన ప్రకృతిసోయగమునకు స్వ
కీయసౌందర్యమున మెఱుంగిడులతాంగి
నెంతసేపు గాంచిన నేమి స్వాంతమునకు
తృప్తియనునది లేదాయె నేమి చెప్ప

తోఁటలోని వృక్షమ్ముల నీటులకును
తీగచెలుల విముగ్ధానురాగములకు
సృష్టిలావణ్య మాధురీవృష్టి కాత్మ
యగుచు ప్రకృతిదేవతవోలె నశివ యొప్పె

ప్రకృతిదేవతయైన యవ్వన్నెలాడి
ప్రణయదేవిగఁ బాటించి వలపుఁ దేనె
లొలుకు నయనసుమముల కోమలపుఁజూపు
రేకు లుపహారములుగ నర్పించినాను

కాని యన్యోన్యాలోచనాగ్రముల వెడలు
వాలు మెఱుఁగుఁజూపుల కెదురోట్లు సంబ
రమ్ము లేకుంట చిత్తసరసున నూతు
ప్రమదరస మది కూలంకషమును కాదు

చంద్రముఖచూపు వెన్నెలజాలులోన
మెఱసిపోవు తలంపుముమ్మరము గాఁగ
చూపు తెర పీడి చేరితి సుందరాంగి
పాద చిహ్నాంకమైన పావనధరిత్రి

పాలగచ్చు మెఱుంగుల బావిబొడ్డు
నానుకొని కాంచినాఁడ రవ్వంత సేపు
తోరమై మించు కేళీకుతూహలమున
బాహ్యవిశ్వమ్ము మఱచిన పద్మముఖుల

లోచనములతో డెందమ్ము నాచికొనిన
తామరసనేత్ర కలికి బిత్తరపుఁజూపు
వెల్లువల దొప్పఁదోఁగెడు విధము మదిని
తెప్పపాటుకాలమ్ము తర్కించుకొంటి

బావిలో తొంగిచూచెడు పగిదినుండి
అందరును వినునట్లు లుచ్చైఃస్వనమున
చెల్లెలా! చూతు రమ్మందు చిత్ర మొకటి
అద్భుత మ్మద్భుత మ్మని యఱచినాను

పొసఁగ వెన్నెలకుప్పలు పోయువారు
చెమ్మచెక్కలు తట్టు రాజీవముఖులు
దాఁగుకొను నాటయందలి తల్లికూఁడ
ముద్దుచెల్లెలు మేటియై ముందు నడువ

అందఱును చిత్ర మీక్షించు నాతురమున
తేనెపెరనుండి వెడలెడు తేంట్లకరణి
మేనిఁగ్రొమ్మించు మిసమిసల్ మించవచ్చి
పొందుగా బావిచుట్టును మూఁగినారు

చిన్ని నునుసిగ్గుతరఁగలు చెంగలింప
మల్లికాకుంజ మనుకట్ట యెల్లగాఁగ
నాగిపోయెను మార్గమధ్యమ్మునందు
ప్రణయవాహినియైన శంపాలతాంగి

చెల్లెలింగూర్చి చిత్రవిచిత్రవర్ణ
ముల నొయారమ్ము గులికెడు మూడు నీటి
కాళ్లు వరుసగ నిప్పు డిక్కూ-పవారి
మునిగి తేలెడి నాశ్చర్యమును గొలుపుచు

మునిగి యడుగున కేగిన పులుగు లిపుడె
తేలి మీ కద్భుతమ్ముల సంధించు నిందు
చూడు డని వారదే దృష్టిఁ జూచుచుండ
సందు గనుఁగొని చల్లగఁ జారినాను

పందిరిగుంజ నానుకొని పైకొను సిగ్గున మోము వాంచి నే
లందన వ్రేల రాయుచు విలాసము పోవయినట్టులుండెనా
సుందరి కంపమానతనుశోభన కాంతుల కోడిరేకువి
చ్చుం దెలిమల్లెమొగ్గగమి సుంకము వెట్టగ కమ్మవాసనల్

అడ్డమున్న నికుంజమ్ము నవఘళించి
చూపు తేజీ యెదర్ దరల్చుకొని పోయె
వనిత యొంగ దేశమున సవారిసేయ
పాతములు నన్ను నటకుఁ జేర్పకయమున్న

అడుగుసవ్వడిలో వినఁబడిన నన్ను
మోము మలిపి వీక్షించెగా బోలు తరుణి
అంగమునఁ గందళించు లజ్జాంకురముల
కొమరుఁ బ్రాయపు మిసమిసల్ కొల్లవోయె

అగ్గలంపుఁ బ్రేమనొక మల్లెమొగ్గఁ గోసి
చెలియ కబరీభరమ్మునఁ జెరివినంత
పలుకు చూపుల రాదగు స్వాగతమ్ము
వెలది ముసిముసినగవులో వెల్లివిరిసె

అంతటసాహసమ్ము హృదయాంతరమందునఁ జిమ్ము రేగ న
క్కాంతకరమ్ము హస్తములఁ గప్పి వచించితినిట్లు నవ్వు పూ
బంతుల లీలగా విసరివైచుట చాలునె పల్కుఁ దేనెఁ ద్రా
వింతువొ చూపుసైగ నలరింతువొ సిగ్గుల పెండ్లికూతురా!

ఈవియోగానలము భరియింపలేక
వచ్చితిని నీదు మంజులవాక్సుధార
సాతిశీతలశీకరవ్రాతమందు
మునుకవై చెడు కాంక్షలు మోసులెత్త.

పలుకు బంగారమైనచో ప్రణయరసము.
నురువుగట్టెడు నీ మనోహరకటాక్ష
వాహినులలోని చలువలు పంపొనర్చి
యింతి! క్షణకాలమైన లాలింపరాదొ

వలపు 'కీ' పూర్తిగా నీయఁబడిన కతన
గుండె గడియార మెటు కొట్టుకొనునొ చూడు
మనుచుఁ బ్రేయసి హస్తమ్ము నన్మదీయ
వక్షమున గట్టిగా నొత్తిపట్టినాడ

కరమృణాళమ్ము కంపించె కంపమాన
వదనరాజీవమున స్వేదమధువు సిందె
కలికి కాటుకల్ కార్కొన్న కన్నుగొనల
చికిలి వాల్జూపుమెఱవులు చిక్కువడియె

ఇంతలో నట కిటుకు గ్రహించి మరలు
మించుబోడుల హాస్యముల్ మిన్నుముట్టె
కొంటె చిన్నన్న యనుమాట కొంత కొంత
సోదరీవాక్కు వీనులు సోకెనందు

అది మొలకతేట చిఱువగ వగునో అమృత
మధుర లజ్జావిలాస సంపదయొ దాని
గగురుపాటిన మేనఁ జుక్కలు పొడిచెను
చెలుల చప్పట్లు నాకు మేల్కొలుపు లయ్యె

క్షణము

అపరదిఙ్నాయికాదరహాస మనఁగ
నభినవాస్ఫుట ఫణితుల ననుపదమ్ము
తోఁచుతారాలకరిమెఱపులోఁ దొంగిచూచి
త్వన్మనోహర రూపలావణ్యరసపు
వెల్లువల రోదసిని కాంతి వేల్లితముగ
చేసెదవు నాదుప్రేమ కాంక్షించికాదొ

యామినీకాంతగళసీమ నందగించు
తారకారత్నహారముల్ పేరురమున
చిక్కువడి మేఘుఁపుంబైటచేల నావృ
తమ్ములై చెన్నుమాసిన తరుణమందు
కలికి చిఱునవ్వు తీగెలో కందళించు
వెలుఁగుపూరేకులను నభఃస్థలి విదిల్చి
కొనుచు మెఱసెదు మోహినీ! క్షణము నీదు
ప్రియుఁడు కాఱుచీకటులకు బెదరు ననియొ

విశ్వ మమృతమయ మ్మయి వెలుఁగుచుండ
నమృతరాజ్యమ్ముఁ బాలించు చాకసమున
కొలువుదీఱిన నిందురేవెలుఁగు కిరణ
డోలికలలోన తూఁగుటూయ్యేల లూఁగు
చాత్మపాదనఖస్పర్శ నన్నిదిశల
కించిదరుణచిత్రముల రచించెదీవు
కదలు జడనుండి యొక్కటొక్కటిగ రాలు
చిగులనెత్తావి గమగమల్ వెల్లివిరియ
కోకిలాకంఠమునఁ బాడుకొనుచు పాట
లేవియో సృష్టిసౌందర్యజీవనదిని
దివ్యగానతరంగపఙ్క్తిని సృజించె
డీ విలాసవిశేషమ్ము నీ వియోగ
భారమున గ్రుంగు నా కుపహారమేమొ

మంచు వేసంగిఁ బడమటి కొండగాడ్పు
టూదరల రేగుమంటల కుడికి యుడికి
రాత్రి యెట్టులో వేగించు ప్రకృతితనువు
సేదఁగొన వేకువన్ దూర్పుసీమనుండి
పయనమైవచ్చు చల్లని పైరగాలి
యూర్మికల దోచు నీ తావియూర్పు సోకు
పడకు బుట్టించు విరహతాపప్రభూత
కార్శ్యభావప్రదర్శకాంగకములందు
చంద్రికాహాస్మిపాతస్తుషారవారి

పూరమున నోలలాడి పుష్పాదుల మెత్తి
వచ్చు శిశిరర్తుశీతలస్పర్శ మాద్రి

నిజముగా నన్నుఁ బ్రేమించు నీరజాక్షి
వేని యీ దొంగదోబూచు లేల నీకు?
ప్రణయబంధమ్ముచేఁ గట్టువడెడి వేని
మొయిలుఁచాటుల దాగిలిమూఁత మాని
నందనమునుండి జారి మందారపుష్ప
దళము తలపైని రాలు చందమ్ము దోప
క్షణమయిన నిల్వరాదొ నా సరస నీవు

అంతటను నార్ద్రశోభల నలవరించు
ప్రణయరసమున విచ్చు లావణ్యసుమము
లెడనెడను రాలి కన్నుల కింపు నింప
సిగ్గుగాలికిఁ గదలు నీ చిన్ని మేను
తీవ కాలంబయుష్టినై తేజరిలుదు
నా!

దృఢాలింగనాసవా[illegible]పత్త
తనుయుగమ్ము సమ్మోహ[illegible]నోదధివిలోల
వీచికాడోల నూగుచో పరియు నీదు
ర[illegible]రకనిష్యందమధురమంద
హాసమకరందబిందువు లధరపల్ల
వములఁ బాయంగ నొత్తుదు వదనసీమ

కలికి చెక్కుగుంటల నింకుచున్న యపుడు
ముగ్ధమోహనలావణ్యపూరశోభి
తమ్ములై యొప్పు నయ్యమృతంపుఁ జెలమ
లందుఁ దీయందనంపుఁబస లావగింప
ముద్దుకలకండపలుకుల ముంచిముంచి
యెత్తికొందునో !

తనయంద మినుమడింప
చేయు మన కలయికకుఁ జేర్చిన ముదమున
ప్రకృతికుసుమాక్షతలు మనపైని చల్లి
దీవెనలతోడ తన నూత్న దివ్యధామ
మందు రామణీయకతలు చిందు రంగ
మునకు మనలనాహ్వానింప మొల్లపొదల
కోనకో సెలయేటిపొంగులకుఁ దడిసి
నీడలారెడు మావిపందిళ్లక్రింద
చెమ్మగిలు పచ్చపట్టుపచ్చికబయళ్ళ
కో నభోమార్గయాత్రికుం డైన వారి
ధరుని నిలువున దోచి యతండు దివిజ
నాథుపంపున నేలపై నాకరచన
దృశ్యముగ సేయఁ గొనుచుఁ బోయెడు రసామృ
తమ్ము దైనందినమ్ముగ తనివిదీఱ
త్రావి యక్షయ యౌవన శ్రీవిలాస
వైభవశ్యామలమ్మయి వఱలు కొండ

నెత్తమునకొ స్నిగ్ధతఁ దళుకొత్తు నీదు
చెక్కు టద్దమ్ములకు బ్రతిసేయవచ్చు
చలువతావిదీవిక్రో మదిఁ జెలఁగు వలపు
నింపుకొను తమకమున ఘూర్ణితనయన గాగ
తీరవనమధ్యమునఁ దేటతీయనీటి
దోనకెలంకున లోనఁ ద్రో గ్రోవు లాను
సిగ్గు కంపించు నాకులఁ జిత్రితముగ
మోము వంచి శోభిలెదు సొంపుం గులాబి
కాంత పూమోవిఁ జుంబింపఁ గరముఁ దత్త
ఱిలెదు కెరటంపుఁ బెదవులఁ జెలువు గులుకు
జలధి వేలాంతి సుందర సైకతస్థ
లమునకో మఱి యే మంజులప్రదేశ
మునకొ నీ స్వాంతవల్లకీ ప్రణయతంత్రు
లందు రేగు నీరవరాగమైన గాన
మును వినుచుఁ జొక్కి కను లరమోడ్చ నీవు
నీ యువలిమూఁపుఁ బ్రాకు మదీయ వామ
కరము నెదిరించి దానిచే గట్టువడఁగ
నీ యెడమచేయి బిసబంధమో యనంగ
నాదు నడుమును జుట్టిన నీదు సవ్య
కరము నా దక్షిణకరంపుఁ గౌగిలింత
నలర రాపాడు ప్రక్కలఁ బులక లెగయ
శ్యామ! నా యనురాగ కావ్యమ్ములోని
వలపు పాటలు స్వాప్నికవర్తనములు

విరహా తాపాగ్నిఁ గ్రాగినవిధము జేట
పఞ్చుకథలు రహస్సంభవమ్ములైన
ముగ్ధచేష్టలు ముద్దులు మూటగట్ట
నీను చెవిదండ నూదుచు నాదుపెదవు
లంటఁ బులకించు నీ బుగ్గ ననుపదమ్ము
పంతమునఁ దోచు చెమటల నంతులేని
పూజలను సల్పి పడసినపుణ్యఫలము
కలిమిగా యుంచు పొంగు నా గండఫలక
మున దుడిచివైచుచు ముదమ్ము ముంచుకొనఁగ
దాఁగిత్రీయుదునో !

నిజముగా నన్ను ప్రేమించు నెలఁతవేని
తృణ మయిన నివ్వరాదా నాసరస నీవు !

గాలిపటము

ఎగురవైచితి నీవు కా, దెగిరిపోతి
నేన నా హృదయమ్ము నీ కెఱుకపఱుప

అంతు పొంతును లేని యియ్యంతరిక్ష
రంగమున నిట్టి దని చెప్పరాని నాట్య
మాడు-చో వీచు సుడిగాలి యలలతాకు
డులకు గిరికీలు కొట్టుచు నిలకు వ్రాలు
నపుడు నిద్దురమంపు వాయుంగఁ గదలి
మొయిలు తెరపైన ధవళిమ మోసులెత్త
నక్షు లల్లన విచ్చు వర్షాగమంపు
టుదయలక్ష్మీనవాంశుసంపదల గుత్త
గొనిన నీమోము స్మృతిపథమ్మున నటింప
హర్షమున లేతు నాకస మ్మంట మఱల

ప్రళయరుద్రుని కేళికారామ మైన
యీ భయావహాశూన్యమం దిట్లు నన్ను
తోలు బొమ్మాట లాడింతు వేల ప్రణయ
సూత్రమును ప్రేళ్ళమధ్యఁ జేర్చుకొని యుఱక
లాగి వదలుచు చెరలాట మా! గభీర
వదనమున రేకదీర్చు నవ్య క్తమంద
హాసమున కర్థ మేమి? నఖాగ్రధార
దారమును ద్రెంచు తలఁపు పుట్టదుగదా ర
వంత కొనయాసతోఁ దేలియాడుచున్న
గాలిపటము ఝంఝానిలాఘాతమునకుఁ
గొట్టుకొనిపోయి పొదలఁ జిక్కుకొని చినిఁగి
తునియలయినంత నీకు వచ్చునది యేమి?

కండెఁ జుట్టుచు దారమ్ము క్రమముగా త్వ
దీయసామీప్యమునకు రావించి నన్ను
నీదు హృదయాంతరమున బంధింపు మంచు
వేడుకొనుచుంట లేదు నీ ప్రేళ్ళమధ్య
నలరుదారమ్ముఁ ద్రెంపకు మంతె చాలు

మునుపు నీకన్నుఁగవలోనఁ దనివిదీఱ
ననుభవించిన ప్రేమరహస్య మిప్పుడు
పంచికొ [illegible] హారమ్ము ప్రణయసూత్ర
ధారిణీ [illegible] మున జీవితమ్ముఁ దీర్తు
పదిల [illegible] దారమును నీవు పట్టుకొమ్ము

సాక్షాత్కారము

దట్టఁపున్నీలనీరదాంతరమునందు
దాఁగుకొనియున్న చంద్రమండలఁపు రేఖ
చిటికెలోఁ బైకి లేచివచ్చిన విధాన
ప్రణయ మావిర్భవించె నా స్వాంతవీథి

దినదినమ్మును కుంకుమ దీప్తు లొలికి
అంతలో మాయ మగు సంజ ఆ దినమ్ము
జల్లుగాలి పెను వలపు నిశాప్రశాంత
గర్భమున వన్నెవన్నె చెంగలువ లీని

ఆ చలత్తారకాశ్రుతియందుఁ గలయు
శ్రావణాంబుదవర్షానురాగగీతి
మాఱుమ్రోయుచు నున్నది మన్మనోవి
పంచికాప్రేమతంత్రులపై సతమ్ము

అమృతమధురమ్ములైన వర్షాంబుకణము
లబ్ధివిలయోర్మికల కుపహార మొసఁగి
కలికి మెఱుపుల రాగమ్ము క్రమ్ముకొనఁగ
ప్రకృతి ఆనందవాహినిపైనిఁ దేలు

నిదుర వేళలయందు సన్నిహిత మగుచు
ఆత్మగోచరమౌ ప్రణయంపుస్వప్న
ముదయమున విస్మృతిపథమ్ము నొందకుండ
నెదుట సాక్షాత్కరించెడు నేమొ దేవు

దాఁగిలిమూఁత

ఆ వినీలతరుచ్ఛాయలందు నైక్య
మైన మన నిర్మలప్రణయాంచలమున
స్నేహపుష్పమ్ము పరిమళించిన వికాస
వైభవము సుళ్ళుగొను నాటపట్టులందు

అంటి దాఁగిలిమూఁతాట లాడుకోర్కి
కలదు నాకని తల్లి మొక్కడ నటన్న
పలుకు! నా నోటిలో వెలువడెనో లేదో
ప్రేమదేవత సాక్షాత్కరించె నెదుట

నీలనీరద మాలికాన్విత నభమ్ము
వెలువరించిన మెఱపుఁదీగెలతళుకులు
దిద్దికొన్నది శ్రావణేందిరవిధాన
ముగ్ధమూర్తినై కన్నులు మూసికొంటి

ప్రావృడాగమమారుతస్పర్శఁ గొనిన
కుసుమముల చల్వ లింకించుకొన్న చిన్ని
వ్రేళుల న్నేత్రములు గప్పి పిల్లి వచ్చె
నెలుక భద్ర మ్మటంచుఁ జాటించి విడచె

నీ లావణ్యరసంపుఁ గ్రొన్మఱుఁగు వన్నెల్ దోఁచి రాగోదయ
శ్రీలాలిత్యము గుంజుకొగనుట విస్మేరారుణాబ్జంపుఁ గాం
తాళమ్మునై రగిలించు చూతకిసలాంతర్ద్యోతమానాంత్యసం
ధ్యాలక్ష్మీతనులిప్తకుంకుమము చాయన్ నిన్ను వెన్నాడితిన్

ఈ గులాబీ పూవుటీరంపు మొత్తమ్ము
లో దుష్టకంటకబాధఁ గొనక
చెరలాడితిని నవాసృగ్బిందు రేఖారు
ణాంశుమాలా శోభితమైన మేను

నా మనోరాగ చిహ్నమ్ముగా నునుఁబచ్చి
తేనెల క్రొంగ్రొత్త తీపువసలు
జార్చు మందార ప్రసవగుచ్ఛ మధుర సౌ
రభములో నీ యనురాగ మహిమ

చదువుచును నిన్ను వెదకితి సంతతమ్ము
నాదు వీనుల శబ్దించు నీదు హస్త
కంకణారవమును బాదకంజనూపు
రధ్వనియుఁ దోడుగా నహోరాత్రములును

అది భయంకరమై తోఁచె నా నిశీథి
వెల్లివిరిసిన జ్యోత్స్నా ప్రఫుల్లరచన
లిప్తలో వారిదాంతర్విలీన మగుట
పోయితిని తల్లియున్న పూఁబొదకుఁ దిరిగి

కాని కార్కొన్న కటిక చీకటులలోనఁ
దుడుచుకొని పోయె వచ్చిన యడుగు జాడ
ఆ తటిని విచ్చు వలపులజోతి వెదకి
కనుగొనక పట్టి దాత్మ వికాస మనుచు

అది మొదలీ వనాంతరము నందు జపా ప్రసవంపు రేకులన్
గదుములు గట్టు రక్తిమము గద్గదికం గొన కూనరాగఁపుం
బదముల నెన్ని పాడితినొ స్వాంతముపొంగ వియోగబాష్పపుం
జిదురలు రాలు పుష్పాదుల భిన్నహృదంతరసీమ నాఁచుచున్

అపుడు వినవైన నీ కంకణఁపురవమ్ము
చెవులు చిల్లులువోవ సంచితము నాదు
హృదయమున మాఱు మ్రోయుట లేఁకొ ప్రణయ
ఘంటికాదివ్యనాదసంకాశ మగుచు

పొరలు పొరలైన మేఘఁపుందెరలమధ్య
రక్తిగట్టిన యా సాంధ్యరాగలక్ష్మి
నాట్యరచనావిశేషమ్ము నా ప్రణయఁపు
వింతపిచ్చికి సరి వెక్కిరింత యేమొ

ఆకాలాంబుదమాలికామిళితమాయాసాంధ్య రాగంపు వే
ళాకోళంబులు లెక్కచేయుదు నె లీలాసుందర భ్రూలతా
వ్యాకోచమ్ములలో దరస్మితము నాపైఁ జిందునే నీగతిన్
నీకార్పణ్యము గడ్డకట్టుటలు చన్నే దివ్యమందారమా!

కోటగట్టిన వర్షాభ్రవాటి వెనుక
ఆదిసంధ్యావిముగ్ధ రాగోదయమ్ము
బాలభాస్కరు మించు నీ వేళనైన
ఈ వియోగంపుటాట చాలించవలదొ

ఏ పొదలమధ్య దాఁగినావో ప్రభాత
మందమలయానిలమున నీమాట లేదు
చిక్కదే నీవు నాధృఢాశ్లేషమందు
కలసి పోదము తల్లియిక్కకు ముదమున

భవిష్యత్తు

తళుకు లీనినది సంధ్యారాగరచన క్ర
మ్మిన కాలమేఘపుఁ దునుకలందు
నెఱజాణయైన క్రొమ్మెఱుఁగునాట్యము వెంట
జడిగొల్పినాఁడు మేఘుఁడు రసమ్ము
గిరికుమారుని ప్రేమగీతాలపొంగు వాఁ
కలు కట్టినది పాలకడలివఱకు
పులకరించినది గట్టులు పొర్లుసెలయేటి
కౌగలింతలకు కంకరపొలమ్ము

అనుపమప్రేమచిత్రమ్ము లన్ని యొకట
విలుచుకొనియు నాయెడ నొక్కనికృతి పూని
ఇట్లు నాహృదయమ్ము దహించు నేలొ
శారదమనోజ్ఞనవవికాసమ్ము పెంపు

ఈస్వాతికార్తె రానేవచ్చె తనవెంట
పడుకొ్రిమ్ములుఁగుతళ్కు నడుమదాని
రదనకోరకములరాపిళ్ళలో సాన
దీఱిన చిఱునవ్వు తేట కొంత
దాఁచిపెట్టుకొని రాఁదగదో మిన్నున బార్లు
గట్టి పాఱెడు బలాకములమార్గ
మనుసరించితిని సాయంకాలసంధ్యా వి
హారమ్ము లంధకారావృతమ్ము
లగు ప్రదేశమ్ము వఱకు రాపాడు మేఘ
సముదయమ్మునఁ జెలఁగు గర్జనలె కాని
దాని ప్రణయవిపంచి కాతంత్రులందు
హాయిఁగొలిపెడు గీతమ్ము లందలేదు

నిరుడీరోజులలో ప్రభాతసమయోన్మేషాంబుజాతమ్ములకె
మెఱయున్ మంచులచేతనా ప్రణయసందేశమ్ము పంపించితిగా
తిరుగా నేఁడు తుషారదూతికలు రానేవచ్చె రావేమి త
త్సరసాలోకనమార్గణాంచలములుద్గారించు రాగచ్ఛటల్

ఈ వియోగవ్యథావల్లి యిట్టులెన్ని
స్వాతివర్షాంబుధారల చవులుగొనునో
ఈ మునురుకొన్న మేఘమ్ము లిట్టె విరియ
మంజులము కాదొకో చంద్రమండలమ్ము
ముంచుకొనివచ్చు నీ స్వాతిమునురులందు
ప్రళయనిర్ఘాతపాతముల్ ప్రబలునేమొ

అవధి!

విచ్చిన శరన్ని శీథినీవేళలందు
బయలుప్రాఁకిన తారకాస్వప్నకథలు
నాకు దుస్సహా మైనవి నీకుఁ జెలిమి
కత్తెయాటఁగదా చలిగాలి విసరు

ఈ చలి వియోగరాజ్యంపు టెల్లఁబోలు
నీ మనసు మూలమూలల నిదురవోవు
ప్రణయమకరందమాధుర్యమున లవమ్ము
సంతరించుక వచ్చెనా చాలు నాకు

అలసిపోతిన యేనాఁటి కంతులేని
కాలచక్రంపుటాకులకదలికలకు
ప్రణయనీహారశీక రార్ద్రమ్ము నీదు
దృగ్విలాసమ్ము నను సేదదేర్చు నెపుడు

ఎంత యత్నించి వెలుఁగలే దింత హృదయ
దేవళమ్మైన దీపావళీవలయము
స్నేహపూరమ్మై పొంగు నీ చిన్ని మేను
క్షణము మెఱసిన నట ముట్టుకొనునో యేమొ

చిలివ్రాదే నెలకు తుషారకణములకు
నేమి సంబంధబాంధవ్య మీ శరత్ప్ర
భాత వేళావికాసిపుష్పములకొనల
కలసికొన్నవి ప్రణయశృంగార మొలయ

ప్రేమ ప్రకృతి

౧

నీదు వదనాంచలములు పండించుకొన్న
మందహాసమ్ములకు మాఱు మసృణదీర్ఘ
వేణికానీలకాంతులు విప్పు మల్లె
పూలుకప్పను నా ప్రేమలీల లచట

అది నా కేమి కటాక్షవీచికల నోలాడించు లేకున్న మా
ను దివౌకఃప్రమదానురాగ ముస్రవించున్ దివ్యగంగోర్మికా
పద వేగమ్ములతోడ నా ప్రణయభావశ్రేణి డెందమ్ము పొ
ల్లి ధరిత్రీవలయంపుటొడ్డులను ప్రేరేపించు రాగచ్ఛటల్

నీ పలుకు పుట్ట తేనె పొందికలు నాకు
కాకపోనీ వసంతరంగముల మొలచు
కోకిలామంజులస్వనాంకూరాగములను
నా ప్రణయ దివ్యగానమ్ము నాటు దెసల

తావుల్ చిమ్మకపోవనీ ప్రణయమందారమ్ము నీలోన ఆ
శావైఫల్యము లేదు నాయెడ శరచ్చంద్రార్ధ గేహోపయా
శ్రీవిన్యాసలవమ్ములో నమృతమూరింపన్ ప్రయత్నించెదన్
భావజ్యోతుల కాటపట్టయిన నా స్వాంతమ్ము రేకెత్తెదన్

౨

నీకు నాయందు ప్రణయమ్ము లేకపోవ
నిమ్ము నా సకలమ్ము నీకే నిజమ్ము !

నీవు నేను:

త్రిభువనమ్ములలో రసోద్దీపనమ్ము
వెల్లివిరియించు ప్రణయరూపిణివి నీవు
నీ దరస్మితరోచిః ప్రసాదకాంక్ష
కొనలుసాగిన ముగ్ధభిక్షుకుఁడ నేను

అమృతమునకు మాధుర్యమ్ము లలవరించు
కలశవారాశి వీవు నీ యలల లేఁత
పులకరింపులనునుఁజలువలకు మురియు
నెఱరు వేచిన బాలచంద్రుఁడను నేను

స్వర్గధామమ్మునందు విస్ఫారదివ్య
శోభ లడగించు నిర్మలజ్యోతి వీవు
విమలసుస్నేహపూరని వేదనమ్ము
కోడవ నిను బూన నెంచు ప్రమిదను నేను

సందు వోయిన నా పూర్వ జన్మ తపము
పట్టువఱుపఁగలేని యుపాసనాధి
దైవతము వీవు నీదు ప్రత్యక్షమునకు
గడియ లెంచుచు నుందు భక్తుడను నేను

జన్మ జన్మాంతరముల నా స్వాంతవీథి
నీ సుధా స్వాదు లజ్జా విలాస రేఖ
పఱపి విహరించిపోయిన పొంఱవు వీవు
నేను నీ మార్గములు చూచు నీరదుఁడను

ఏ యనంతకాలమునాఁటి దీ ప్రణయము
నిండె జీవితాంతర్వాహినీతటముల
నీవు జీవనదాత్రివి నేను జీవి
నీవు లేకున్న నా లేమియే ధ్రువమ్ము.

ఈ పినాకిని పుట్టిన దెచటో!

ఈ పినాకిని పుట్టిన దెచటో! వర్ష
సమయలావణ్యరేఖా ప్రసాద మొలయ
పొదివికొన్నది విక్రమపురతటంపు
టిసుకలో ప్రేమమార్గ మూహించు నన్ను

ఈ పినాకిని పుట్టిన దెచటో! నేను
నిలిచియున్న తటమ్ము గొంచెమును నురుగు
లెత్తిన ప్రవాహమున విరియించుకొన్న
దమలిన ప్రణయార్ద్రసౌఖ్యముల కేమొ!

ఈ పినాకిని పుట్టిన దెచటో! నన్ను
ముంచుచును దేల్చుచును గొనిపోవుచున్న
దచట వారాశి గర్భమ్మునందు నొక్క
యిగురు రత్నంపుఁదునుకఁ గావింప నేమొ!

అమృత భిక్ష

ఈ ధనుర్మాసమునఁ దలపై ధరింపఁ
బడిన యక్షయపాత్రతో వాడవాడ
లందుఁ దిరిగి వేఁడితిన యందరాని
ఫలమ్మైన నీ పాటలు పాడలేక

నీ గృహాంగణభూమిపై నేర్పు టవధు
లైన సంక్రాంతిముగ్గులకైన కుంచె
నీ యమృతముగ్ధహస్తమ్ము నా యెడంద
కలువుకొన్నది ప్రణయరాగంపుఁగళిక

నేను శ్రాంతుఁడనై వచ్చి నీ గృహమ్ము
ముందు నీవు పెట్టిన గొబ్బిముద్దలవయి
పడగ లెత్తిన తావిగుమ్మదులయందు
నీ విధము చూచుకొని త్రపాన్వితుఁడ నైతి

నీ కృపాభాగ్యమున పులకీకృతుఁడను
పారవశ్యమ్మునన్ మేను వంచుకొన్న
నాకు పెట్టుము భిక్ష! అలోకమధుర
ధామమున నైన నీ ప్రణయామృతమ్ము

ఓర్పు

ఓయి పూర్వానిలార్భక ! నీ యదృష్ట
రేఖ వంగిన యీ శీత ఋతువునందు
తోలుకొని వచ్చెదవు సముద్రాలనడిమి
జలదముల మొల్క చేలపై జాలిచేత

ఈ ధనుర్మాసపుంజలి కింత బిగిసి
కొనినయవి వానచినుకులు కనుటయెట్లు
నీనడతయందునన్ రసాన్వితమ్మైన
దవసరము కాలమానమ్ము నరయ దనుట

నీవు కారణమ్మైన యీ తీవెమనుగు
పైరు పచ్చలకున్ జీవ పంచునేమొ
చిత్తమునయందుఁ దాలిమి చిక్కఁబట్టి
వేఁచికొను పునఃశ్రావణవేళ రాఁక!

అంతులేని యాత్ర

[illegible] ! పల్లవితమైన వసంతపు టెఱ్ఱసంజలన్
దేవి! [illegible] సుఖపెట్టి నా హృదయంపు మొగ్గలో
భావి [illegible] టాఁకులు వ్రాసిన యప్పటినుండి యాగక
[illegible] ప్రణయసింధువు పాటు తదంతరమ్ములన్

నీ [illegible] మది నిమ్నసమందున ముద్రితమ్ముగా
[illegible] హృదయమూర్తిపయిన్ నెలకొల్పి యెన్నిపూ
[illegible] ప్రణయసాగరమున్ మథియించినానో ల
[illegible] సేకరింపగన్

ఈ మహామానసపుప్రకృతి [illegible] మేఘపతాకలందు సం
ధ్యారుణ [illegible] నద్దిన చిత్రములంటి దివ్య తే
జోముఖ [illegible] సూచితి మత్ప్రణయార్ద్రవీక్షణ
గ్రామ మనంతమార్గములకై ప్రసరింపగ నాఁటనుండియున్

ఏజన్మమ్మున వ్రాయఁగాబడియెనో యీపుణ్యముల్ మన్మఖాం
భోజాతమ్మునయందు మూవులుపజెంబో యంతభారమ్మ లీ
పూజాద్రవ్యములైన నాహృదయమున్ పొంగించ ప్రేమాపగా
భ్రాజత్తుంగతరంగరంగముల పై పైనన్ను తేలించుచున్

ఇవి తలపైధరించి శివమెత్తిన నేననురాగవాహినీ
ప్రవిమలసత్వతీర్థముల పాతరలాడితి నల్పభావనల్
తవులఁగరాని యక్షయపథమ్మున నీ వొకమిన్కుచుక్కవై
దివమునుబోలె భూతలము దిద్దుచునుంట యెఱుంగ కక్కటా!

ఇక్కడ నేటి కిట్లు మెఱయించితి నీ ప్రణయమ్ము! నీవు నా
చుక్కవు! పూజకై వలయుసొమ్ములివే కొను పారవశ్యపుం
జొక్కున నాదుమానసము సోలిన యద్దనురాగబంధముల్
త్రుక్కఁగఁ గన్మొరంగెదవుసూ! జలదప్రతిసీర లొడ్డుచున్

ఈప్రణయయాత్ర ముగియలే దింక ముగియ
దనుము నాచుక్కవైన నీ వస్మదీయ
మానసాభ్రమ్ము నవ్యయమధురరాగ
మూలమునయందు లీన మైపోవుదనుక !

పడవ పగిలిన!

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవలదు
ఈ తలంపున ఆనంద మిపుడుపొంగు
పగిలిపోయిన చెక్కల పట్టువిడువ
కీవు పాథోనిధానమ్ము నీదెద వని !

ఇది పగిలిపోవు ననుభయమ్మింతవలదు
ఈ తలంపున నిపు డుల్ల మిగురులెత్తు
తునిగిపోయిన చెక్కలతో పయోధి
గర్భమున రత్నరధ మీవు కట్టెద వని !

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవలదు
ఈ తలంపున నిపు డాత్మ కింత శాంతి
విఱిగిపోయిన చెక్కల దరికి జేర్చి
నీ చితికి కాష్ఠములుగ మన్నించెద వని !

తూర్పిడి

ఓ ప్రణయరాశి! ప్రతికూల నుగ్రపవన
వీచికాఘట్టనమున కంపితుఁడ నయ్యు
కారణ మ్మేమొ నిను తూరుపాఱఁబట్టు
కాంక్షయొక్కఁడె నా యాత్మఁ గలఁచివైచు

ఇన్ని క్రంతలజల్లెడ! యిది యెవండు
చేసినదొ! తావకామృతస్నిగ్ధమధుర
హృదయమున నికరమ్ము నూహించు నాస
నేను దీనిని చేతఁబూనితిని కొంత

హస్తములు పడిపోవు నెల్లపుడు నాకు
ప్రాప్తమైన యీ జల్లెడ పట్టలేక
ఐన రేగెడు నీ పొల్లునందు ధూళి
ధూసరితగాత్రుఁడను కృతార్థుఁడను సుంత

అనిల ముగ్రమ్ముగా పీచుననుము దాని
యుద్ధతికి నాగలేక యీ రెయొక్క జల్లె
డయును గళితమ్ము యనుము హా స్తమ్మునుండి
నా ప్రయత్న మ్మదేరీతి నడచుచుండు

అది మహాతీవ్రముగ వీచు ననుము కొంత
గాకపోయిన నికకొంత గాలి యుంచు
కంత యనుకూలమైన నా కదియు చాలు
నీ నికరమైనహృది కొంచెమైన చూతు!

దృక్పరిణామము

౧

అది హఠాత్సంభవము శంప లగుచు నీదు
కనుతుదలు మున్ను చిత్రమ్ముగా మెఱయుట
నవనవోన్మేషరాగమ్ము నాదు దృష్టి
యంతయును గుంజుకొంటివ యంతలోన

అతిశయితచంచలము నీ దృగంతమందు
త్రోవకై త్రొక్కులాడు నఁఘుఁడన యయ్యొ
నిలువఁబడితిని ప్రణయసంచలితముగ్ధ
భావనైశ్చల్య మది యూఁతపట్టు గాఁగ

౨

ఉన్నయటు లుండి నాదృష్టి నూడ్చుకొనిన
ఱెప్పలు బిగించుకొంటివి రేకు మొగుడు
నా కనుల్ సుళ్లుతిరుగంగ భీకరమ్ము
చిమ్మచీకటిలో గుండె చెదరిపోయి

అపశమైన మదీయదేహమ్ము భీతి
కుంచుకొనిపోవ తంత్రులు కొన్ని తెగిన
హృదయవల్లకీగళదసృగ్రేఖలందు
నార్ద్రరాగమ్ము లూరె నిరంతరమ్ము

3

ఇప్పు డున్మేషములు భవద్దృక్కులందు
నవనవోదయవర్ష లక్ష్మి వలెనమృత
సంభరితమయ్యె నిట్లు విషాదమధుర
నిశ్చలమ్మైన దేలొ? నీ నిండుజూపు

అంతనిలుకడల్ నీ వీక్షణాంచలములు
ప్రణయవాహిని యట పేరుకొనియె నేమొ
మన పరస్పరభావిజీవనచరితము
చదివి యట దుఃఖమో సంతసమ్మొ పడుదు

ఈప్సిత లేశము

అది నడచు వేళ నేలఁజీరాడు కుచ్చె
రేవు దుమ్మున నొక త్రసరేణువు నయి
దాని తనువుసఁబుట్టు స్వేదమునఁ గలసి
కరఁగిపోదును రూప మేర్పఱుపరాక

అది యుషస్స్నాన మొనరించి యంతఁ గట్టు
కొసన పచ్చని పట్టుదుకూల మందు
నార్ద్రిమకు తేజకేయుంచునై తదీయ
దేహమున గగుర్పాటులు దిద్దుకొందు

అది శుచిర్భూతయై దేవతాళి పూజ
లైన వెనువెంట తన పూతహస్తమంటి
హారతికి వెలిగించు కర్పూరమునయి
వాసనలుచిమ్ముదును దాని వదనమందు

అది సుధారస మొలుక మాటాడునపుడు
దాని నాభిమూలమున నుద్గతమనోజ్ఞ
ఫణితులం దొక్క ప్రణయ భాషణము నగుచు
శ్రోవలో దాని రసన కంటుకొనిపోదు

అది త్రికాలమ్ము సేవించు నాకుమడుపు
నై తదీయాచ్ఛదంతసంహాతుల నలిగి
యైన రాగమ్మునకా దాని యధరమునకు
నిత్య నై వేద్య పాత్రికల్ నింపుకొందు

అది చిదుమరానిసిగ్గుచే నదుమంబడియు
నధిక మా ప్రేమపారవశ్యమునం దీయు
కూనరాగమ్ములోని సంకుచిత సూత్మ
భావనిర్దిష్ట మవ్యక్తపదము నగుదు

అది ప్రతినిమేషమును పీల్చునట్టి గాలి
నై తదీయోష్ణరక్తనాళాంతరముల
మ దముగ గాఢముగ నిల్చి యుండు విరహ
వేదనానలమున నులివెచ్చనగుదు

దానిహృదయపీఠిక నధిష్ఠాత నగుదు

ప్రణయినీవదనాంచల భాగమందు
నొక్క చిరునవ్వుతరగనై యూగుచుందు

ప్రణయినీశీతలదృగంతపాతమందు
కరడుగట్టిన యొక సుధాకణము నగుదు

ప్రణయినీప్రసూనాంగసంస్పర్శ తగిలి
తగులనివిధాన కలిగినంతనె యనంత
దివ్యరాగస్రవంతిలో తేలిపోదు

రేపు

౧

ఈ మహానిదాఘము దుర్నిరీక్ష్యచండ
సూర్యకరకృతమ్మగు పాపకార్య మటవె
ఒడలు దహియించుకొను నీ వియోగవహ్ని
కుండమున నాజ్యధారలు క్రమ్మరించె

నల్లమలలందు మిక్కిలి చల్లన యట
మారుతము దారిలో నెట్లుమాఱె! భీష
ణాతపాశ్లేష విషమ రూపాంతరమ్ము
చెంది వడమటిగాలి నన్ జెరగివైచె

నాదు భావాభ్రపథము సంతతము వెదకు
వృష్ట్యమీ ప్రణయినివి నీవును నిదాఘ
తీక్ష్ణ రోహిణీ వేషమ్ము దిద్ది మండి
పడితి వేలా నా హృదయమ్ము పగిలిపోవ

అసహజమైన నీ సడతయందలి నిర్దయలోన క్రాగి మా
నసువుఁబగుళ్ళలో ప్రళయనాట్యపునాంది పఠించుకొన్న నా
యసువు లతివ్యథాకులము లర్ధనిమీలితలోచనాంత భా
ష్పసముదయమ్ములో నిదురపాలయి చిక్కిన వేమిచిత్రమో!

కలఁతనిద్దురలో నీవు కన్న గొనల
నొకటి రెండు బాష్పంబువు లుబుక ముగ్ధ
మృగశిరాయానమునఁదోఁచి స్మృతిపథమున
'నాథ! తేవుగదోయి!' యన్నయటులయ్యె

ఆ నిముసమ్ములో హృదయమందున నాసలు రేఁగ చూచితిన్
నీ నయనాంచలమ్ముల ఘనీభవమయ్యె సమారసాంబుధుల్
ప్రాణమువచ్చి నిన్ను భుజబంధమునన్ గరగింప లేచితిం
బో నను మోసపుచ్చి యిటుపోదువె కాలములోన లీనమై

కృష్ణ యొడ్డున

ఈ తరంగమాలాంకుల కృష్ణవేణి
సైకతనిమ్నాండమున నీ ప్రశాంతమాధుర
మోహానవిముగ్ధరూపమ్ము కాంచుకొన్న
నా మది యనంతభావసంకలిత మిపుడు

బురదలై యానకట్టలు పొరలిపోవు
నీ యెఱుపునీరు మామకస్మృతిపథమున
నంకితమ్ము విపర్యాసితానురాగ
దళితహృదయుని రక్తాశ్రుధారవోలె

ఎట్టులో ఈదుమాన యిసుమ్మ కృష్ణవేణి
క్రమ్ముకొను గాఢసంతమసమ్ము నందు
కడు భయంకరములు తూష్ణికనుమ లపియు
దాటలేనట్లు నీ దివ్యదర్శనమ్ము

కనుల కఁదని వాహినీగర్భమట్టు
అతి దురూహ్యాభీకరము నీ యంతరమ్ము
కొదమ నెలవంకరీతి నా కొండలెక్క
నీవు మెఱయుదువే రమణీయమూర్తి !

నీ విలాసమ్ము ప్రతిఫలించిన జలమ్ము
త్రావి యున్మత్తుఁడను ప్రేమభావమందు
ఈ నవతరంగడోలికలెక్కి యూఁగు
చా యనంత సాగరసంధి సగయఁబోదు

ఆ గవాక్షము

ఆ గవాక్ష మెంత దయారసార్ద్రహృదయి!
అనునిమేషమ్ము విద్యుల్లతాభమైన
ప్రణయినీముగ్ధరూపలావణ్యరేఖ
లనము నా దృష్టిపథమునఁ దవులనిచ్చె

ఆ గవాక్షమ్మె చేసిన దనుము పుణ్య
మమృతవల్లరియైన ప్రేయసి కరాబ్జ
గళిత మాధుర మరంద శీకరము లందు
కరిగిపోవుటఁ జేసి నా కన్నుగొనల

ఆ గవాక్షమ్మె తా నెంత యమృతరాశి!
ఎవ్వరునులేని సమయాన నేగి దాసి
స్పర్శసుఖమున పులకలు జాదుకొనఁగ
ప్రణయమున ముగ్ధుఁడను పరవశుఁడ నైతి

ముగ్ధప్రణయము

చిత్తమున నిన్ను భావించి చెవులుసోకు
ప్రేమఘంటారవోదితావేశవశత
పోదు నీ మందిరద్వారభూమి దనుక
అలసభావమ్మున స్వాంత మలముకొనును

నీ పవిత్రోత్తమాంగపూజాపరత్వ
మున విరిసికొన్న నాదు లోచనసుమమ్ము
లభినవోన్మేషలజ్జాభరానతములు
. ..కులితములు నీ పాదపూజ కేగును

అంతవఱకు సుధాప్రసన్నాతిశః స్ఫార
మోహనశ్రీకమైన నీ మోముదమ్మ
ముగ్ధలజ్జాదృగంతమై ముడుచుకొనును
భక్తునకుఁ దగినట్టి దైవతమ వీవు

తనువు ముచ్చెమ్మటలుపోసి తప్పిదారి
ఎట్టులో గర్భగుడి ప్రవేశింపఁగలను
ప్రణయభావాతిముగ్ధ దేవతకు నీకు
విమలకర్పూరనీరాజనమును పూని

అదియు వణకెడు నా చేతులందు కలఁగి
పొడమునిట్టూర్పులో నారిపోవ నిమ్ము
చీకటులుబాపు నీ రూపు రేకలందు
నొక్కనిముసమ్ము వెలిఁగి ధన్యుఁడను నేను

నిత్యక్రీడ

ఉదయసంధ్యానవాంశువు లదుము దద్ద
రిల్లి ఆశాంతములనుండి మెల్ల మెల్ల
కుంచుకొని పోవు నీ నీడకొనల వెంట
చేరుకొందును నీ పదాంభోరుహములు

ప్రబలమధ్యాహ్నతీక్ష్ణాతపమున కలఁగి
అలసిపోయిన నీ నీడఁ గలసిపోయి
ప్రణయభావాతిమధుర విశ్రాంతికొఱకు
నీ శరీరాంచలములంటి నిలిచియుందు

అపరసంధ్యార్ద్రరోచుల నమృతరాగ
మంజురంజితమైసాగి మఱల దెసలు
క్రమ్ముకొనిపోవు నీ నీడఁ గలసి వెడలి
ఆయనంతదిగంతమ్ము లావరింతు

తిరస్కారము

నీ మనోహరమ్మృదుకంఠసీమఁ జేర్ప
నీ ప్రసూనమాలిక సంతరించి తెచ్చి
ప్రేమభీరుత్వమున త్రపావిహ్వలుఁడను
జారవిడచితి నీ పాదసవిధభూమి

ఆ ప్రణయపారవశ్యమ్మునందు నాదు
హృదయమున నాసలూరె నీ వెత్తి దాని
గళమునందాల్తువని నీదు కఠినపాద
తాడనమ్మున నది చెన్ను తఱుగు టెఱుఁగ

నా ప్రణయమాల్య మిటు శీర్ణమై ప్రసూన
దళము లెప్పుడు ధూళిలోఁ గలసిపోయె
అపుడు నా హృదయమ్ము సహస్రధావి
భిన్నమై నెత్తురులు తాండవించె నందు

శేషమాల్యమ్ము ధూళిదూషితము హృదయ
గళితశోణితధారలో కడుగుకొనుచు
నేమిసేతు నిరాశనిశ్చిత్తదృష్టి
లేమ! నీ నుండి మరలింపలేక పోతి

మాల్యశేషమ్ము నెడఁదలో మడుచుకొనుచు
నా హృదయవీణె తంత్రులు నలఁగి తెగిన
నెడ వదలిపోవ నెంచులో నిట్టిచూతు
నీ కనులయందు కన్నీరు నిండితోలఁకు

విశ్వరూపము

ప్రథమసందర్శనమున నే ప్రణయమూర్తి
నాదు కనుపాపలందు సంధానమయ్యె
నది సురుఁగకుండ నా ఱెప్ప లదుముకొంటి
క్రమముగా నది నా యంతరమున నిండె

అంత భరియింపలేక నా యక్షియుగ్మ
మల్ల తెఱచితినో లేదో యంతరమున
ప్రతిమ బ్రహ్మాండగోళమ్ము పట్టలేదు
నేను నిలువను తావు సుంతైన లేక

ఆ ప్రణయరాశి విశ్వరూపప్రకాశ
మునకు నంధుఁడనై నేనుమూల మూల
లాడుగుకొనిపోవుచుంటి నన్నుద్ధరింప
తలఁపుఁగొన దది తనలోన కలుపుకొనదు

ప్రణయలేఖ

నా మనోహారిణికి రసోన్మాదినైన
నేను వ్రాసినలేఖ నా ప్రాణముద్ర
లుంచి మడిచియు తుదకు పంపించ నేర
క ప్రయత్నుండ నైతి నిద్రాంకమందు

అమృతనిష్యందమధురమ్ము లక్షరములు
స్వప్నమున నా హృదయరక్తసంకలితభ
యంకరాసహ్యరూపమ్ములగుచు పేర్చి
అంతకంతకు నా కన్నులందు పొడిచె

చెంతఁ గూర్చున్న ప్రేయసి సితవిలోల
లోచనాంతమ్ము లందు వెల్లువలు పాఱు
బాష్పసంప్లావితాక్షరపంక్తు లస్ర
వాహినులు ముంచె నా యల్ప దేహయష్టి

పెల్లయినభీతితో దద్దరిల్లి లేచి
కనులు తెఱువకయే లేఖకై తడవితి
పడక నలువంక లోకవింతభావమందు
తగిలి నాహస్తముల కది తగులలేదు

ప్రళయసమయఝంఝానిలభయదమైన
గాలిలో కొట్టుకొనిపోదు గద అదృష్ట
శూన్యమున నా ప్రణయలేఖ సుళ్ళువడుచు
నుల్లమిది జివ్వుమనిపోవు నుండి యుండి

ఏమిటిది

ఇది యననుభూతపూర్వమౌ నీ ప్రణయము
ప్రకృతి హృదయాంతరమ్మున ప్రతిఫలించు
నీదు రూప మ్మనుసరించు నాదు మేను
గాలికంటెను చులకనై తేలిపోవు

ఇది యననుభూతపూర్వమౌ నీ ప్రణయము
నీ యగాధ మనోవాహినీ ప్రవాహ
పాతమున కొట్టుకొనిపోవు నా తలంపు
లధిగతాశాంచలమ్ములై యల్లుకొనును

ఇది యననుభూతపూర్వమౌ నీ ప్రణయము
అవ్యయప్రేమరాశి నీ యాత్మలోన
నడఁగిపోవుచు నా పేదయంతరాత్మ
దివ్యశోభానివాసమై తేజరిల్లు

ఏనాఁటి కాంక్ష

మొదట నే హ్రస్వమూర్తివై పొదలు వేళ
కనులఁ దోఁచితి గాలిలోఁ గదలి యూఁగు
చెట్టు చిరుకొమ్మతో దిగి చెంత మెరసి
పోవు నొక చిన్ని మిణుగురుపుర్వు రీతి

అందుకో చేయిచాచితి నపుడు నిన్ను
కాని నా హస్తమూరకే కంపితమయి
వాల్చుకొనిపోయినది దుఃఖవశమ్మైన
యుల్లమున మాత్ర మాశలు పల్లవించె

పెరిగితిని నిర్మలప్రేమసరసిలోన
నీదులాడుచు నిప్పుడు నెదుగుచుంటి
నెంత పెరిగిన నేమి నా కంత యంద
కీవు దూరమ్ము పోయెద వెగిరి యెగిరి

అంత యెత్తెదిగియును ని న్నరయనైన
లేన ఒకనాఁడు మబ్బులలోన నుండి
చూచితివి రెండులక్షలచుక్కలు పడ
నా మనస్సున నాశలు ననలువిచ్చె

నాకు ఱెక్కలు వచ్చుచున్నవి నభోంత
భూము లవి దాటిరా బుద్ధి పొంగి పొరలు
అచట నక్షత్రమండలి యువల్లనైన
నాకు నందుదు వన్న దే నాఁటికాంక్ష

ప్రణయాగ్ని

ఎడ తెరపిలేక యుండెడు నీ విశుద్ధ
వహ్నీ నీ చేత రగిలింపఁబడిన మొదలు
నవనవానందకందమై నా మనమ్ము
తచ్ఛిఖామాలికలలోన తాండవించు

మాఱుచుండును నా కేమి నీ రచించు
గాలియుఁ దీ శరీర రేఖలు వినీల
జలధరాచ్ఛాదితమ్ములై స్వాంతమందు
మారుతోద్ధూత మిది పేర్చి మంట మంచు

ఈ శరీరమ్ము తప్తమై ఈ యనంత
శిఖిశిఖామాలికలలోన జీర్ణ మనుము
భౌతికమ్మైన యీ ప్రతిబంధకమ్ము
లేక యీ వహ్ని నిన్ కబళించితీరు

ప్రళయము

భాద్రపదమట ! విమలాభ్రపథము గ్రమ్మి
నీ వినీలాంబుదోద్గతమ్మౌ యఖండ
వర్షధారాప్రవాహమ్ము వచ్చి వచ్చి
నా హృదయగోళమునయందు నదులుగట్టు

జీర్ణవసనుండ నీ చలి చించుకొనెదు
నా కృశీభూతదేహమ్ము పైకి పొర్లు
నీ ప్రవాహవేగము నిల్వనీదు నన్ను
ప్రళయసూచనయేమొ నా ప్రణయమునకు

అంత కంతకు దుర్వారమై ధరిత్రి
యింతయును ముంచుకొనునటే యీ యకాండ
విలయజలరాశి నా నిరుపేదజీవ
కళిక తనలోన నొక యశ్రుకణము జేసి

ఆ మహోఘ్రూరజలరాశియం దనంత
భంగము లుదగ్రగతుల నుప్పొంగు ననుము
అచట నా ప్రేమ యను మత్తియాంపు పఱచి
నేను షవళించెదను సుధానిభృతమూర్తి

సౌదామిని

ప్రణయమూర్తి

మనసు కాపురమున్న నా కనుగొలంకుల
నూదిమొనలు తేరిన వెఱ్ఱిచూపులందు
వెడలు కన్నీటిబిందులు విన్నుప్రాఁకి
లెక్కపెట్టఁగ రానన్ని చుక్కలగును

అవి కవోష్ణబాష్పములొ ప్రేమామృతకణ
సముదయమొ నాదు హృదయరక్తమొ మఱేమొ
ఆ యనంతాంబునిధులు న య్యమృతకరుఁడు
ఆ చరమసంధ్యలందు నా కాటవిడుపు

అతినిరాశలో మ్రింగిన హాలహాలము
హృదయమంచు సుధాజీవనదులు గట్ట
నే నమృతశీతలుండనై నిలిచినపుడు
దేవతలకైన నేను పెట్టినది భిక్ష

హృదయము ద్రవించి ద్రవియించి యేమి యగునొ
నాకు తెలియదు నవతరంగాకుల మ్మ
నూన కరుణారసాంబుధి నైన నేను
పొంగి బ్రహ్మాండభాండముల్ ముంచుకొందు

ప్రకృతి నా యాత్మలోపల ప్రతిఫలించి
ప్రణయినీరూపమున నన్ను పట్టుకొనును
కరగి నీరౌను పులకలు గ్రమ్ముకొన్న
యొడలు సానందపారవశ్యుఁడను నేను

నా గూఁడు

జీవకళ లుట్టిపడు నొక్కచిత్ర మరసి
కరగి యమృతమ్మయైన నాకన్నెహృదయ
మే యనూహ్యమార్గములనో యేళ్ళపాటి
నీదు సౌందర్యసీమ ఘనీభవించు

మధురమార్దవకంఠమ్ము మక్కళించి
మిత్రుఁ డొకపాట పాడును మేను వణకి
పోయి యమృతస్రవంతుల పుట్టినిల్లు
నీ గళవిలీన గీతిలో దాఁగుకొందు

హృదయమృదువీణె తంత్రులు కదలిపోవ
ప్రేమగీతమ్ము చదువును ప్రియసఖుండు
మనసు పెగులని భావమర్మములఁగలఁచు
నీ ప్రణయమూర్తిలోన కన్నీరు నాకు

కత్తిపడవ

కాగితమ్మున పసివాఁడు కట్టి కత్తి
పడవ పాఱుఁడునీటిలో విడిచినావు
పాలబుగ్గలపై నవ్వు తేలిపోవ
చిన్ని క్రేగంటిచూపుల నన్నుఁ జూచి

నేను పసిబాలకుఁడను ని న్నేమరించి
తోడి చెలికాండ్రు నవ్వఁగ తూరుపెత్త
తడిసి ముక్కలువడిన యాపడవ నేటులో
తెచ్చి నా పూవుటెద ప్రతిష్టించుకొంటి

అంత కొన్నాళ్ళ కీవు నే నచట నిచట
గాలితరఁగల నీ నవ్వు తేలిరాదు
నీ సుధాపాంగరేఖలు నిలిచిపోవ
క్రుంగిపోయిన నా పేదగుండె నిపుడు

కాగిత మ్మది యినుమునకన్న నినుము
ఆ చిఱుతకత్తిపదునున కంతు లేదు
అచట ప్రేమస్రవంతి యవ్యాహతముగ
కదలుచుండుటఁ జేసి నా బ్రతుకు నిలుచు

కడకు నెత్తురుచెమ్మైనఁ గ్రమ్మకుండ
పచ్చిగాయమ్ము లవి యమబాధ పడవ
కదిపితిని పొమ్ము లక్షలు కత్తు లచట
దిగఁబడున యున్న భీతిలో దిగులు నాకు

ఆసురకృత్యము

ఎవ్వఁడే నీ గళమ్మునం దిరవుకొనఁగ
నేను విసరిన ప్రేమప్రసూనమాల
నడుమ నీవు చూడఁగఁ బట్టి నలిపివైచి
నీ కనులయందు నెత్తురుల్ నింపినాఁడు

భావిభాగ్యోదయ ప్రభాభాసమాన
సుందరమ్మైన స్వాప్నికానందమందు
మైమరచియుండ నెవ్వఁ డేమచ్చరించి
నా యెడఁదలోన చురకత్తి నాటినాఁడు

ఈ నిరంతర తీవ్రబాధానికృత్త
మైన నా ముగ్ధహృదయమ్ము నంతరాళ
శూన్యతలి నెవ్వఁడే నిలుచుండఁబెట్టి
ఎడ తెగని సంశయముల బంధించినాఁడు

ఈ యుగమ్యవాఝుపథమ్ము లేగ నేర్పి
మననడుమ దూతలైన యీ వినయశీల
పరమపరమాణువులకు వాగ్బంధనమ్ము
నెవ్వఁడే కఠోరముగ శాసించినాఁడు

ఎవ్వఁడే రాక్షసుఁడు మనమీఁద నున్న
యవధి యంతయుఁ దానయై యాక్రమించి
వికటదంష్ట్రాభయంకరవికృతవదన
విషమహాసుండు నన్నిట్లు వెక్కిరించు

కార్తిక పూర్ణిమ

౧

శారదదినాంతరమణీయసాంధ్యరాగ
విమలపథముల నీ నాఁడు వెల్లివిరిసి
నీ ప్రణయరాగ మెల్లెడ నిండుకొనియె

ఆ యెగిరివచ్చు పూర్వదిశాభిముఖము
లైన పులుఁగులు ఱెక్కలల్లార్చులందు
మధురకంఠధ్వనులయందు మాటలందు
నీ బయలుదేరుసంగతియే భరించె

ప్రావృడంభోధరముల వర్షములు నోఁచి
శీతలమనోహరాంగ సుస్నిగ్ధమూర్తి
ఉత్తరానిలుగర్భ ముజ్ఞాత లూఁచె
నీ ప్రయాణభేరికమనీయరవము

ఈమనోజ్ఞ కార్తికపూర్ణిమామహోద
యావసరమున పొంగి బ్రహ్మాండమంత
యైన నా యాత్మలో భవదమృతమూర్తి
నిరుపమవిలాసలేశముల్ పొరలిపోయి

నీ వెడలుదారి కాచుకొని నిశ్చయించు
కొంటి

కానుకగా కన్నుఁగొలకులందు
దాఁచుకొంటి నిరంతరదహనశీల
చిరవిరహవహ్ని ప్రాణముల్ మఱుఁగుచోట
సేకరించిన యుష్ణాశ్రుశీకరములు

౨

నా ప్రయత్నమ్ముచూచి ప్రేమ ప్రశాంత
మైన నా నవ్వుమొగముమాధుర్యమ్ము చూచి
నా చెలుల్ చుట్టపక్కముల్ నవ్వినారు

ఎడఁద లజ్జావిషాదమ్ము లిగురుతొడిగి
మొగము కుంచించి దుప్పటి ముసుఁగువెట్టి
చేయునది లేక మేను సేర్చితిని సెజ్జ

ఆ కళాపూర్ణ రాకాసుధాకరుండు
నా ముసుగులోన తలసూపి నవ్వినాఁడు

నా విషాదమ్ము పొంగులై నా నిరాశ
పొరలి నా మేను గద్గదస్ఫూర్తి జెంది
కలికికన్నీటికాలువల్ కారిపోయి
అలసి అర గూర్కినానుకావలయు నేను

3

నిదురలోనైన నూరట కుదురుకొనని
స్మృతిపటమ్మున నొకవింత మెఱపు మెఱసి

నిరుపమప్రేమగీతమ్ము నీరథమ్ము
గమన రావమ్ము కర్ణరంధ్రములు నిండి

ఆ నిముసమందె కదియు నీ స్యందనార్ద్ర
చక్రధారల నేర్పడ్డ చాళ్ళవెంట
నా హృదయభూమి నమృతమ్ము బాహిరిల్లె

త్రిభువనమనోజ్ఞ భవదీయ దివ్యరూప
లలితలావణ్యరేఖావిలాసదీప్తి
త్రోసికొనివచ్చి నా ఱెప్ప లోసరిల్లి
నేను లేచితి

సంతలోఁ గానరాక
నీ రథము సాగిపోయె నిర్ణిద్రఘణితి

కాలజీమూతమాల్ హిమకరుని మ్రింగి
కాఱుచీకట్ల దశదిశల్ కళవళించి
నా కనుల్ కుంఠితములయ్యె నన్ను నేను
చూచుకొనరాక

హో రని హీచినిశిత
మైన యీాదురుగాలి బ్రహ్మాండమందు
ప్రళయశైతల్యతాండవ ప్రభలు రేఁగ

ఆ యుదయసూర్యు డనుదినమట్లు గాక
చండకిరణోగ్రమూర్తియై యుండినాఁడు

శుక్రవారము.

ప్రేమమధుపూర్ణమైన నా హృదయ పాత్రి
ఈ దినము నీ పెదవుల కందింతు నసెడు
నాసలో కన్నువిచ్చితి సమ్మృతసరసి
ప్రాతరున్మిషితమ్మైన పద్మమట్లు

ఆ త్రిలోకైకజనని పాదాబ్జసవిధ
భూమి మీలితనేత్రవై మోకరిల్లి
నీవు పూజాసుమమ్మవైనావు

హృదయ

కర్ణికామూలమున భక్తి కందళించి
అడరు పారవశ్యమ్మునఁ దోడిమ యూడి
నేను పూవునై పడితిని నీదు చెంత

జంటపూవుల అమృతనిశ్వాసపౌర
భమున రోదసి శుక్రవారము నదించె

ఫలశ్రుతి

ఫలశ్రుతి

ఈ వినూతనభావముల్ తావిలేని
పువ్వులని అంధలోకమ్ము నవ్వనిమ్ము
నీ దృగంతప్రణయరేఖ పాదులైన
మధువు లూరించుఁబో నాదు హృదయమందు

౧

అంత శ్రమపడి పావన మభ్రగంగ
ధారుణికిఁ దెచ్చినాఁడు భగీరథుండు
అంత మథియించి కలశరత్నాకరమ్ము
అమృతభాండమ్ము పడసి రా రమరవరులు

మత్పురానేకపుణ్యజన్మములు పండి
జాహ్నవీస్వచ్ఛవును సుధాస్వాదుమూర్తి
వైన నీ దివ్యసాన్నిధ్య మందుకొంటి
పుడమికిఁ స్వర్గమున కొక్కముడి రచించి

ఇంతకాలమ్ముగా నా కదృష్టము లయి
ఎన్ని ఆనందధామమ్ము లీ యనంత
భువనసంధుల భాసిల్లునవియు నేఁడు
మత్పదాక్రాంతములు భవన్మహిమ జేసి

౨

ఈ నవీనవసంతమ్ము లెన్ని యెన్ని
ఒరసికొనుచున్న వభ్రంకషోజ్జ్వలముగ
మన విలాసాంఘ్రిపద్మ లాంఛనపథమ్ము
పుడమి పరవశతన్ గగొర్పొడిచి పొడిచి

ఈ విలాసవసంతపు టెల్లలందు
మన కటాక్షాంచలమ్ములు పెనచుకొన్న
మధురరంగమ్ము లటవె మన్మథకుమార
జన్మవాసరోత్సవసముజ్జ్వలపథములు

౩

నీ ప్రసన్నమౌగ్ధ్యములు జీర్ణించుకొన్న
లేఁతనవ్వుదొంతర పిసాళించఁబోలు
కాక యిది యేమిటే యీ వికచవసంత
నవ్యమృదుమల్లికాప్రసూనముల పొలుపు

నా యెద పరిమళసనాథమై యనంత
భావవీథులయందు శింజాప్రకాశ
రమ్యమౌ నీ యదృష్టానురాగ రేఖ
రీతులను పోల్చుకొనుచు పరిభ్రమించు

౪

నీ తొడ తలాడగా శయనింపఁగలిగి
దేవి! నా జన్మమున్ సమర్థించినాను
ముక్తిసీమంతినీత్రపాముగ్ధవరద
హస్తవలయితుఁడౌ పరమాత్ముఁ బోలి

౫

మునుపు పద్యమ్ము వ్రాయుట యనిన గుండె
చీల్చుకొని నెత్తురుల్ బయల్ జిమ్మ ననుట
ఇపుడు పద్యమ్ము ప్రేమ పొంగించుకొన్న
నా నవానందవాహినిలోని నలుసు

మునుపు పద్యమ్ము వ్రాయని దినము లేదు
ఇప్పు డానందపరమార్థ మేలుచున్న
నాదు హృదయాంతరాళమ్మునన్ ధ్వనించు
అసలు పద్యమ్ము వచ్చిన దని సతమ్ము

౬

ఇమ్మనుజలోకగగనాంచలమ్ము లైన
తగులని త్వదీయదివ్యపాదములు దేవి!
నా ప్రణయశృంఖలాసానముల చేత
తిగిచి యీ నేలపై సమర్థించినాను

మద్భుజాబంధమున మేను మఱచియునుని
రంతరము నూర్ధ్వమార్గమ్ము లనుసరించు
నీ గిలుకుటందె రవళిలో భాగమైన
మత్పలశ్రుతి దివిజధామములు ముట్టు

౭

నా హృదయమూలమున సమున్మత్తపరిమ
ళాభిరామమ్ములౌ ప్రణయాంకభావ
కుసుమమాలలు నీ ముందు కుప్పవోసి
చూచుకొమ్మని నీ వంక చూచినాను

అమృతవాహినులందు విశ్వములు తేల
నీవు కన్నులలో నవ్వినావు దేవి !

గళితగర్వుండనైన నా కంఠసీమ
రంజితమ్మైన రత్నహారమ్మదేమి
ఈ యమూల్యభాగ్యము భరియింప లేక
తడవ తడవకు పెట్టెలో దాఁచుకొందు

౮

నీ యనంత రూపములకు నిలువనీడ
యైన నా చిరుపేద దేవాలయమ్ము
నెట్లు తగినట్లు కై సేయు టెట్టు లని
నిరంతరము నాకు తీఱని చింత దేవి

నిముస నిముసమ్ము నిట సమాస్మరిత తావ
కాంఘ్రినీరేజదివ్య రేఖాంక మిదియు
శబలితవిచిత్రతో చిరుజ్వాల ష్కలోక
మధుర సౌందర్యసోపానమండితమ్ము

నాదుభాగ్యమ్ము నాలోన నాకె వెలుఁగు

౯

ఈయుగమహాపర్వతపంక్తు లెక్కివచ్చి
నీ గృహప్రాంగణమ్మున నిల్చినాను
నా యెడఁద సంశయావిష్టమై యెఱుంగఁ
బడని యర్థమ్ము లైన నీ భావగతుల

పరమపదనాథు కోటకు పార్వతియుఁ బోలె
నాకొఱకు యోగముద్ర నున్నావు నీవు

౧౦

నీ వధిష్ఠించు భద్రపీఠీవిరాజ
మాన మాణిక్య కాంతుల లోన భ్రమసి
నీ సుచిర రాజ్యపు బొలిమేరలందు
తెన్ను గానక గ్రుడ్డినై తిరుగు నన్ను

నన్ను నీ చెంతc జేర్చుగొన్నావు దేవి!

నీ వధిష్ఠించు భద్రపీఠీవిరాజ
మాన మాణిక్య కాంతులు మలసి మలసి
విశ్వవీథుల ప్రణయముల్ వెల్లివిరియు

ఈ యమృత రాజ్యమున మన మిద్దఱమును
నీవు రాజ్ఞివి నేను నీ సేవకుండను

౧౧

అంతులేని యీ యాత్ర నిరంతరాయ
సాంతమయ్యెను నాజన్మ సఫల మయ్యె
ననుచు మూపున పూజోపహార సమితి
దించుకొన్నాను నీపాద దీప్తధరణి

పరవశత్వమ్మునకు మేను మఱచియున్న
నాకు నీ యమృతాలింగనమ్ము లోని
ప్రథమ సంస్పర్శ నెల్ల విశ్వములు తోఁచె
నెన్నఁడును లేని యొక దివ్యదృష్టికలిగి

కలసిపోయిన యాత్మలు పులకరించు
నూతనపథమ్ములందు సంగీతమురలి
స్వాంత వీణాశ్రుతులఁ గల్పి పాడుకొందు
ఈ ఫలశ్రుతు లింక నా న్నన్ని కలవా!

౧౨

నీవు నిండుకుండవు ప్రేమ భావమందు
అమరులకు నైన కొలువ శక్యమ్ముగాని
ప్రణయ సూత్రమ్ము నీలోన బయలు వెడలి
నా గళాంకితమ్మైనది నాఁడు నాఁడు

నీవు నిండుకుండవు ప్రేమభావమందు
మాటి మాటికి నావేశమగ్నమైన
హృదయమున నీదు పాట లూహించుకొనుచు
దిగ్దిగంతాంతరమ్ములు తిరిగి తిరిగి
చివర నా కట్టుకంబము చేరుచుందు

౧౩

తలిరుమెత్తని చిన్ని పాదములు మోపి
నా శిరస్సున ముద్రించినావు దేవి!
అమృతవల్లుఁబు చిక్కఁజేరైన నీదు
కను మఱఁపులందు ననురాగవనధు లూఁగి

కృష్ణపాద చిహ్నిత ఫణాగ్రేసరుండు
కాళీయుని రీతి నీ యంఘ్రికమలదీప్తి
లోన భాగ్యము! మెఱయుచున్నాను నేను

ఈ బహిర్జీవనమ్ము భరింపజాల
నన్ను నీలోన నైక్య మొనర్చుకొమ్ము

౧౪

పైవత్పథాంతరమ్ముల నీ విహార
మెటులు నావంకకే ప్రసారించినావు

అల్పమర్త్యుడ నేను
సహస్రకోటి
దివిజగంగలు నాతల నవతరించి
నట్టులయ్యెను నాదు భాగ్యమ్ము దేవి

ఇచట నాతోడి నీయాట తెలము మిగుల
భూతలస్వర్గనందనమ్ములు రచించు
కొనుట నాపని

౧౬

వినుచు నుందును విన్నది విననియట్లు
కనుచు నుందును కన్నది కననియట్లు
స్వప్న గాథలవలె ప్రపంచములరీతి
చిత్రములు దేవి ! నాబహిశ్చేష్టితములు

సంతతస్ఫూర్తను విమల తేజఃప్రశాంతి
మోహనమ్మైన నీ ప్రేమ మూర్తిలోన
అవ్యయానంద మధుర రేఖాంచలములు
దిద్దుకొనుచుందు

౧౭

వత్సలాఫాలమున నెలవంక రేక
కందళించి వికాసించి కళలు దేరి
తరుణశారద రాకాసుధాకరాచ్ఛ
బింబము లనంతములు లెక్కపెట్టుకొనెదు

ఈ యమర్త్యాచ్ఛచంద్రిక లెన్నినాళ్ళు
నాతనువు ముంచుకొను నన్నినాళ్ళు ఒక్క
యీ శరత్ప్రేమ నాది సదాశివత్వ
పదవి

౧౨

ఒక రొకరు చూచుకొనుచు పండుకొనినాము
మా పరస్పరాలోకనమార్గణములు
మా హృదయమూలజీవమర్మములు కలఁచి

ఎగసికొను సుళ్లలో వలయాకృతమ్ము
లంత కంతకు విరళీకృతమ్ము లలలు
అమృతరసగర్భితములు మ మ్మావరించె

మా శరీరాంచలముల కంపములు పుట్టె
మా పెదవులందు చిరునవ్వు మాధురిల్లి
మా కొదవు పారవశ్యసంభ్రమమునందు
ఒక రొకరి నేత్రయుగళి మూసికొనినాము

౧౨

నా వనము నీవు నా యాట నీవు నా వి
లాసకేళికామోహనలక్ష్మి నీవు
నా వెలుఁగు నీవు నా చిఱునగవు నీవు

నా సరస్వతి నీవు నా చదువు నీవు
నా విపంచిక నీవు నా నవ్యమధుర
గీతి నీవు నా హృదయమ్ము రీతి నీవు

నా నిదుర నీవు నా కలలోన నీవు
నా నిదురలోని వచియింపరాని దైన
ప్రవిమలానందభావానుభవము నీవు

నా ప్రయాణమ్ము నీవు నా పథము నీవు
నా విడిది నీవు నా చేరు నగరు నీవు
నా పరము నీవు నా పరాత్పరము నీవు

౧౯

ఈ విలాస రాకాచంద్రుఁ డేమి లెక్క—
వత్సలా దివ్యఫాలలావణ్య రేఖ
చివర వెలుఁగులు బో వీని జీవనమ్ము

ఓయి మన్మథ! యీ వసంతో దయావ
సరము చేయూఁతగా నీ ప్రశంసయేల

ఆగు మాగుము నా యంతరాంతరమున
నా ప్రణయరాశి శివమూర్తి నాట్యమాడు

౨౦

ఈ పినాకిని పుట్టిన దెచటనో యె
ఱుంగఁజాలను మును నీ యపాంగవీక్ష
ణాధిరోహావరోహమ్ములందు నిపుడు
తేటపడియెను దీని పుట్టిన తెరంగు

ఇదియు నీలోన పుట్టె నాహృదయవీథి
వాహినులు కట్టె నురుఁగులై బయలుఁ బ్రాఁకి
భువనములు చుట్టె సత్పథమ్ములను ముట్టె
మిన్ను మన్నేకముగ మిఱుమిట్లు గొలుపు

౨౧

తలిరుమెత్తని నీదు పాదములు గప్పి
నా పదమ్ములు చిన్ని నీ నవమృణాళ
సదృశకరములు మూసి హస్తములు నావి
అమృతపుష్పసుగంధి నీ యాస్యమును
మద్గళమ్మున నిశ్వాసమధువు లూదు
కొనఁగ నీ మూర్ధమును మూరుకొనుచు నేను

ఇట్లు బాహ్యప్రపంచవిస్మృతిని దేవి!
ఒదుగుకొని శయనించు నిన్ పొదువుకొని వి
లాససుందరదివ్యలీలఁ బదునాల్గు
భువనములు బొజ్జలోన నిముడ్చుకొన్న
బాలకృష్ణుని రీతి నే పవ్వళింతు

౧౨

చిత్రముగ నిద్ర వచ్చి మూసికొని పోవు
నా కనులలోన కను లుంచినావు దేవ!
అంతరమ్మున నవ్వు డనంతకోటి
లోచనము లేక కాలమ్ములోన విచ్చె

నీదు నిశ్వాసపవనమ్ము నించినావు
అంతరమ్మున నవ్వు డనంతకోటి
జీవవాయుతరంగముల్ చెంగలించె

౧౩

ఈ యుదయభిక్షు పెట్టిన దెవరు నాకు
నా వన మ్మెల్ల ప్రేమసౌందర్యకుసుమ
వాసనలతో నమర్త్యసౌభాగ్యసీమ

ఓ యతిథులార! రండు విచ్చేయుఁ డిచట
నా ప్రణయదేవతాచరణముల జాడ
లరసికొనుచు వన మ్మెల్ల తిరిగి తిరిగి
సేకరించిన యీ జీవలోకమధువు
లించు కాని కొంచెము విశ్రమింతు రిగాక!

౧౨౪

మనకు మనలోన సిగ్గనుమాట లేదు

తేటలగు నవ్యాయ పేరి మతీర్థ ములు ప
రస్ప రాత్మలలో నిద్దఱమును నొక్క
రొకరి ప్రతిబింబములను చూచుకొను ముక్త
యోగులము లోననుండి పైకుబికి యుబికి
వచ్చు జన్మజన్మాంతరవాసనాత్మ
కములు చిరునవ్వుదొంతరల్ గాక మనకు

మనకు మనలోన సిగ్గనుమాట లేదు

౨౫

మనము మేనత్తమేనమామల బలమ్ము
ఒకరి నొక రెడబాయ కాడుకొను నాళ్ల
మన శరీరమ్ముల కభేదమును గ్రహించి
మనల పేరాడుకొన్నారు మనుజు లెల్ల

మనము ప్రణయమహాకావ్యమున నపూర్వ
నాయికానాయకుల మభిన్నమ్ములైన
మన మనోభావగీతమ్ములను పఠించి
పరవశముపో రసజ్ఞప్రపంచ మెల్ల

మనము మనశరీరమ్ములమాట మఱచి
మనసులను దాటి యూహా కందని విధాన
ఐక్యమైపోయి యేగుచున్నప్పు డచట
మన మెఱుంగని యెవ్వరో మనల నెఱుఁగు

ఇదియు నిష్కాల మేఘశారదవిభావ
రీప్రభావమ్ము నిర్మలప్రేమ మనది
ఆశ్వయుజశుక్లపక్షామృతాంశు రేఖ
ఈ ప్రణయమందె పూర్ణీభవించు చెల్లి

మంచు విరియించు మన కటాక్షాంచలమున
క్షవముకొని శైత్యమెక్కి కుంచించుకొనియె
ఆదిరసమూర్తి శివుని దేహార్ధమట్లు
శశికళకును లొత్తు నీ శరద్దీర్ఘరాత్రి

౨౭

ఈ తలిరుపాదములయచ్చు లెచటివే ర
సాతలుల్ పుల్కరించు నా జాడలందు

ఈ యమృతహస్తస్పర్శాత్మక లెచటివే ప్ర
సాదమాధుర్య మొలయు నాస్పృగ్స్యలంగు

ఈ మనోజ్ఞసాచిప్రసారేక్షణమ్ము
లెచటివే శారదజ్యోత్స్న లివతళించు

ఓ ప్రణయ లోకవాసినీ! సుప్రసన్న
దేవతామూర్తి! నిన్ను సర్థించుచుంటి
ఈ మహాప్రేమమంత్ర నేతృత్వమధుర
సార్ద్రవచనమ్ము లెచటివే అనుపదమ్ము
ఆ శ్రుతులయందు నా యంతరాత్మ కగగు

ఓ ప్రణయలోకవాసిని !

౨౮

నీ ప్రణయలీల లతి విచిత్రములు దేవి !

ఎందుకో నాకు తెలియరా కెఱ్ఱ నెండ
కాయుదువు నీ కటాక్షవీక్షణము లందు
చెమ్మ యంతయు నిగిరిపో సొమ్మసిలిన
పొలము పోలిక నెఱ్ఱెలు వోదు నేను

కండనిప్పుల పడమటి కొండగాలి
చిరుత నిట్టూర్పులో విదల్చెదవు పైన
నేల సదమదమై రేఁగు ధూళిలోని
ఒక కణువురీతి సుడిగొనుచుందు నేను

కురియుదువు వాన నీలాంబుధరములారయ
నీదు బొమముడులందు నే నిముసమందొ
చినుకు చినుకున నాని మెత్తన భజించు
పుడమి మాదిరిగా గగుర్పొడుతు నేను

మంచు విరియించెదవు సుధామధురహాస
చంద్రికా స్వచ్ఛ శీతలచ్ఛాయ లందు
పాలవెన్నెల వరిపైరు పగిది నేను
ముగ్ధపరవశభావముల్ ముర్మురింతు

— ౨౯ —

నా వియోగమ్ము చిత్రమైనది సఖుండ !

నాదు దేశాంతరప్రయాణమ్ము లందు
తొలకరించు నవాషాఢజలదమాల
ప్రణయినీలోచనాంతలావణ్యరేఖ
పొడకొని లో — వియోగమ్ము లేదు నాకు

మరలి స్వగృహాగతుఁడను మన్మందిరాగ్ర
భాగమున నాదు రాకకై బయలుచూడు
గేహలక్ష్మీకృశీభూత దేహవల్లి
గాలి సోఁకి నా లో వియోగమ్ము రేఁగు

ఏక శయ్యాంతరులము మాయిద్దఱమును
కలసికొన్న నిశార్ధభాగమ్మునందు
పొల యలుకవచ్చి మా మధ్య కలఁత పుట్టి
నా వియోగాగ్ని కప్పు డంతమ్ము లేదు